

ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

თამარა ქუქიშვილი

თრუსოს ხეობის ეთნოპოლიტიკა: კრიტიკულ-გეოგრაფიული
ანალიზი

საზოგადოებრივი გეოგრაფიის სამაგისტრო პროგრამა

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია საზოგადოებრივი გეოგრაფიის
მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ხელმძღვანელი: დავით სიჭინავა

ასისტენტ-პროფესორი

თბილისი

2017

ანოტაცია

წინამდებარე ნაშრომი ეხება თრუსოს ხეობის ეთნოპოლიტიკის კრიტიკულ-გეოგრაფიულ ანალიზს. თრუსოს ხეობის შემთხვევა საინტერესოა იმ კუთხით, რომ წარმოადგენს ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიულ ერთეულს, რომელიც გარკვეული დროის განმავლობაში ეთნიკური ოსებით იყო დასახლებული და ესაზღვრება ცხინვალის რეგიონს, ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკას და მდებარეობს საქართველოს სამხედრო გზაზე. აღნიშნული გარემოებები განაპირობებს თრუსოს ხეობის გეოპოლიტიკურ მნიშვნელობას. მის მიმართ განსაკუთრებით სენსიტიურ დამოკიდებულებას ავლენენ ეთნიკური ოსები, რომელთაც ისტორიული წარსული აკავშირებთ თრუსოსა და კობის თემის სოფლებთან. იქედან გამომდინარე, რომ აღნიშნული პირები რუსეთის მოქალაქეები არიან, არ აღიარებენ საქართველოს მთლიანობას და ღიად საუბრობენ თრუსოზე-როგორც ჩრდილოეთ ოსეთის ისტორიულ ნაწილზე, საჭიროა შესწავლილ იქნეს თრუსოს ხეობასთან დაკავშირებული საკითხები და სამომავლოდ სწორი აქცენტები გაკეთდეს. ნაშრომის მიზანია თრუსოს ხეობის, როგორც ტერიტორიული ერთეულის ისტორიული და გეოგრაფიული რეალობის დანახვა და მასთან დაკავშირებულ კითხვებზე პასუხის გაცემა. აღნიშნულის ფარგლებში განსახილველია შემდეგი სახის **ამოცანები**: რამდენად რეალურია თრუსოს ხეობის პოლიტიკურ სადავო ტერიტორიად ან ეთნიკური დაპირისპირების მიზეზად გადაქცევა; რამდენად სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენენ ჩრდილოეთ ოსეთში შექმნილი საზოგადოებრივი ორგანიზაციები და შესაძლებელია თუ არა მათ უკან სხვა ძალა იდგეს; ნაშრომის **კვლევის საგანი** თრუსოს ხეობის ეთნოპოლიტიკის შესწავლაა კრიტიკული გეოპოლიტიკის თვალსაზრისით, **კვლევის ობიექტს** კი ის საზოგადოებრივი და პოლიტიკური ორგანიზაციები წარმოადგენენ, რომლებიც თრუსოს ხეობის ჩრდილოეთ ოსეთისთვის მიერთებაზე საუბრობენ. ასევე თრუსოდან წასული ოსების როლი და ჩართულობა ზემოთაღნიშნულ სამოქალაქო თუ პოლიტიკურ აქტივობებში.

საკითხის საფუძვლიანი შესწავლის შედეგად ნაშრომი ამტკიცებს, რომ თრუსოს ხეობის ქართული მოსახლეობით დასახლება, ინფრასტრუქტურული მოწყობა და ეკონომიკური განვითარება საბოლოოდ შეძლებს ამჟამად დაცლილი ხეობის შესახებ არსებული კითხვების გაქრობას.

Trusos's Valley's ethnopolitical, critical- geographical annalase

Annotation

The present labour is about Trusos's Valley's ethnopolitical, critical- geographical annalase. Case of Truso's Valley's is an interesting in this side of that it presents Kazbegi's municipal territorial unit, which was settle ethnic Ossetians and it board Tskhinvali reigion, thr north Ossetia is locate on Georgian military road. This case give us Truso's Valley's important meaning for that they make sensitive depends ethnic Ossetia whose had inion of ethnic past with Truso and Kobi's theme villagers. And now they are Russian's citizens, they don't integrity Georgian and they speak on Truso as on north Ossetia 's istorical part. It is nessesary to study about Trusos's Valley's issues and must be done real aqcents. The labour's aim is Truso's Valley's territorial units of istorical and geographical meanings and will do conclusions answers of the questions. Within the scope of this wil be discusse nexs task. How much is real Truso's Valley's political argue on territorial or ethnic aim prohibite, is it seriously controversy present on north ossetia created civil organizations and it is probably there must be different power. Labour's reaserch's subject is Truso's Valley's ethnopolitical study on critical geopolitical meanings. The reaserch's object is human and political organizations whose are went from Ossetia their connect with civil or political activities. As a result of the thorough study of the issue, the work asserts that the settlement of Georgian population in Truso's Valley's, infrastructural arrangement and economic development will ultimately be able to disappear the current situation in the valley.

სარჩევი

ანოტაცია.....	2
Annotation.....	3
შესავალი.....	5
თავი I	9
1.1 კრიტიკული გეოპოლიტიკა.....	9
1.2 პრაქტიკული და პოპულარული გეოპოლიტიკა: გეოპოლიტიკური არგუმენტაცია სახელმწიფოს მართვის ხელოვნების პრაქტიკაში	11
თავი II - კონტექსტის აღწერა	17
2.1. თრუსოს ხეობის გეოგრაფიული მდებარეობა.....	17
2.2. თრუსოს ხეობის ისტორიული აღწერა.....	20
2.3 დემოგრაფიული დინამიკის აღწერა	25
თავი III	29
3.1 პოლიტიკური განცხადებები:.....	29
დასკვნა.....	37
ბიბლიოგრაფია.....	40

შესავალი

საქართველოს ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობა და გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა მის საერთაშორისო პოლიტიკურ თუ ეკონომიკურ პროცესებში ჩართვას განაპირობებს. მისი ხელსაყრელი მდებარეობა კი იწვევს დიდ ინტერესს საქართველოს მიმართ როგორც ევროპის ისე აზიის ქვეყნების, განსაკუთრებით კი რუსეთის მხრიდან.

თანამედროვე პოლიტიკურ სამყაროში არ არსებობს არცერთი ეთნიკურად სტერილური ქვეყანა. თითოეულ სახელმწიფოში გარდა დომინანტი ერისა, არსებობენ ეთნიკური უმცირესობები, რომელთა მიმართ დამოკიდებულება ეპოქისა და სახელმწიფოს მიხედვით განსხვავებულია. მათ მიმართ არასწორმა დამოკიდებულებამ ან დროთა განმავლობაში ტერიტორიულმა ცვლილებამ შესაძლოა გააჩინოს ეთნოკონფლიქტი. სწორედ აღნიშნული პრობლემის თავის აცილების მიზნით და ეროვნული უმცირესობების მიმართ გატარებული პოლიტიკა არის ეთნოპოლიტიკა. ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში მდებარე თრუსოს ხეობა საკმაოდ დიდი ხნის განმავლობაში ეთნიკური ოსებით იყო დასახლებული. რთული საცხოვრებელი პირობების გამო XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან თრუსოს ხეობა ფაქტიურად დაიცალა და წლების განმავლობაში აქ ცხოვრების პრეტენზია არც ქართულ და არც ოსურ მოსახლეობას არ ქონია. 2008 წლის ცხინვალის ომის შემდეგ ოსურმა საზოგადოებრივმა ორგანიზაციებმა და პოლიტიკურმა მოღვაწეებმა პერიოდულად თრუსოს ოსებისთვის დაბრუნებისა და ჩრდილოეთ ოსეთთან მიერთების საკითხის გააქტიურება დაიწყეს. ერთის მხრივ ხეობის სტრატეგიული მდებარეობისა და მეორეს მხრივ მისი ეთნიკური სიჭრელის გამო შესაძლოა უახლოეს მომავალში თრუსოს ხეობა სამხედრო და პოლიტიკური უსაფრთხოების კუთხით ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სადისკუსიო საკითხადაც კი იქცეს.

თრუსოს ხეობასთან დაკავშირებული საკითხების განხილვა საინტერესოა კრიტიკული გეოპოლიტიკის თვალსაზრისით, რომელიც პირდაპირ ფოკუსირდება ისეთ დეტალებზე როგორცაა ისტორიული და გეოგრაფიული წარსულის შესახებ დავა, ოფიციალური პირების პროპაგანდისტული განცხადებები, პოლიტიკურ იდეებსა და პრაქტიკებს შორის არსებული კავშირები, ტერიტორიულ ექსპანსიონიზმის თავისებურებები და გეოგრაფიული რუკის ფორმირება. კრიტიკული გეოპოლიტიკა მიუთითებს იმაზე, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია გეოგრაფიული აღქმა უცხოური

პოლიტიკის კონცეპტუალიზაციასა და გადაწყვეტილების მიღებაში. მარტივად რომ ვთქვათ კრიტიკული გეოპოლიტიკის თვალსაზრისით, გლობალური პოლიტიკის ყველა მოდელი გეოგრაფიული წარმდგენების გავლენის ქვეშ იმყოფება, ან უფრო მეტიც მის გარეშე არ ყალიბდება. საკვლევი თემის სპეციფიკიდან გამომდინარე ნაშრომში ძირითადი აქცენტი კრიტიკული გეოპოლიტიკის ერთ-ერთ სახეობაზე - პრაქტიკულ გეოპოლიტიკაზე კეთდება. პრაქტიკული გეოპოლიტიკა - გეოგრაფიულ და ისტორიულ კონტექსტებს შეისწავლის, რომლებშიც იკვეთება კონკრეტული პოლიტიკური, გეოგრაფიული და სტრატეგიული იდეები. კრიტიკული გეოპოლიტიკის ცნების ავტორის ჯერარდ ტოალის აზრით, საჭიროა ფორმალური გეოგრაფიული გარჩევებისა და პრაქტიკული დისკუსიების განსხვავება, რომლებიც გამოიყენება პასუხისმგებლობის მქონე პირების მიერ საერთაშორისო პოლიტიკურ პრაქტიკასა და ხდება მათი მასმედიით პოპულარიზაცია. (Tuathail G. O., 1996)

დასკვნაში გაანალიზებულია თითოეული საკითხი და შეფასებულია საკითხთან მიმართებაში არსებული ზოგადი ვითარება. ასევე შემუშავებულია რეკომენდაციები თუ მოიხსნას პრობლემა.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ 2008 წლამდე თრუსოს ხეობის სადავოობაზე არავის უსაუბრია, ალბათ ამის ბრალიცაა, რომ მის შესახებ არ არსებობს მნიშვნელოვანი მეცნიერული ან ანალიტიკური კვლევები. საკმაოდ ნაკლებად ეხებიან პრობლემის განხილვას ქართველი პოლიტიკური მოღვაწეები და ექსპერტებიც.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე ნაშრომის მიზანს თრუსოს ხეობის ისტორიულ-გეოგრაფიულ კონტექსტში დეტალური შესწავლა და ტერიტორიული დავის აღმოფხვრის გზების ძიება წარმოადგენს.

ნაშრომის წერის დროს გამოკვეთილი **ამოცანები**: რამდენად რეალურია თრუსოს ხეობის პოლიტიკურ სადავო ტერიტორიად ან ეთნიკური დაპირისპირების მიზეზად გადაქცევა; რამდენად სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენენ ჩრდილოეთ ოსეთში შექმნილი საზოგადოებრივი ორგანიზაციები და შესაძლებელია თუ არა მათ უკან სხვა ძალა იდგეს;

საკითხის სიღრმისეული შესწავლისთვის საჭირო გახდა თრუსოს შესახებ არსებული როგორც ქართული ისე რუსულენოვანი წყაროების შესწავლა და შედარება;

ნაშრომში მოყვანილია საზოგადო მოღვაწეებისა და პოლიტიკოსების ოფიციალური განცხადებები, დემოგრაფიული და სტატისტიკური აღწერის შედეგები.

ნაშრომის წერისას გამოყენებული მეთოდებია: **დისკურსის ანალიზი**, ეს არის ანალიტიკური მეთოდი, რომელიც ფოკუსირებას ახდენს ყველა სახის ვერბალურ და ტექსტურ მასალაზე: წარმოთქმულ და დაწერილი ანგარიშებზე, წერილებზე, მეცნიერული ჟურნალებზე, გაზეთის სტატიებსა და ა.შ. მისი მიზანი იმ გზის აღწერაა, რომლითაც ეს დისკურსი განხორციელდა, ასევე დისკურსისას გამოყენებული სპეციფიკური კონსტრუქციების ფუნქციების კვლევა როგორც ინდივიდუალურ, ასევე საზოგადოების დონეზე. (Wooffitt, conversation Analysis & Discourse Analysis, 2005)

დისკურსის კრიტიკული ანალიზი (CDA) - არის ლინგვისტიკის განყოფილება, რომელიც ცდილობს იმის გაგებას თუ რატომ და როგორ ახდენს გარკვეული ტექსტები მკითხველსა და მსმენელზე გავლენას. გრამატიკის ანალიზის საშუალებით შესაძლოა „დაფარული იდეოლოგიის“ სწორი გაგება, რომელსაც შეუძლია მკითხველზე, მსმენელსა და მსოფლიოზე გავლენის მოხდენა. ანალიტიკოსები განიხილავენ დამწერლობითი თუ სხვა ტექსტების ფართო სპექტრს- პოლიტიკურ მანიფესტებს, რეკლამებს, წესებსა და მდგომარეობას - იმის მცდელობაში რომ დემონსტრირება შეძლონ თუ როგორ იყენებენ ტექსტის მწარმოებლები ენას ისეთი გაგებით, რომელიც შეძლებს იდეოლოგიურ აზრის შექმნას. დკა-ს ბევრი ინსტრუმენტი, ამოღებულია სტილისტიკიდან, რომელსაც განიხილავს იმას თუ როგორ ქმნიან ტექსტები პოეტურ ეფექტს. დკა იყენებს ანალოგიურ ანალიზს არალიტერატურული ტექსტების განხილვისთვის. არ არსებობს ინსტრუმენტების დადგენილი ჯგუფი და ტექსტის შეწავლა ყოველდღიურად შეიძლება დაიხვეწოს და გაუმჯობესდეს. თუმცა ტრადიციული ინსტრუმენტები ითვალისწინებს მოდალურობას, ტრანზიტულობასა და ნომინალიზაციას, იმის ფონზე რომ ბოლოდროინდელი დამატებები მოიცავს სახელის დარქმევას, ოპონირებასა და უარყოფას. (Evans, 2013)

მოცემულ კვლევაში ასევე გამოყენებულია თვისებრივი კვლევის ერთ-ერთ მეთოდი - **კონტენტ-ანალიზი**, რომელიც მოიცავს ინტერნეტ სტატიების, ოფიციალურ ანგარიშების, სხვადასხვა ოფიციალური პირების გამოსვლების, ოფიციალურ განცხადებებისა და დოკუმენტების ანალიზს.

ნაშრომის წერისას ასევე გამოყენებული იქნა შემდეგი მეთოდები: **სალიტერატურო მეთოდი** - სხვადასხვა სახის ლიტერატურული და ინტერნეტ წყაროების მოძიება. **სტატისტიკური მეთოდი** - სტატისტიკური ინფორმაციის მოძიება. **კარტოგრაფიული მეთოდი** - პროგრამა გის-ში შექმნილი თემატური რუკები.

თავი I

1.1 კრიტიკული გეოპოლიტიკა

სანამ უშუალოდ კვლევაზე გადავიდეთ ჯერ უნდა განიმარტოს რას ნიშნავს კრიტიკული გეოპოლიტიკა და რამდენად რელევანტურია ის თრუსოს ხეობის საკითხების კვლევისას.

კრიტიკული გეოპოლიტიკა 1980-იან წლებში განვითარდა და კითხვის ნიშნის ქვეშ დააყენა ძალაუფლებისა და ცოდნის არსებული სტრუქტურები. იგი მოსახერხებელი იარაღია ლიტერატურისა და ტენდენციების განსხვავებული ნაკრებითვის, რომელიც ცდილობდა გლობალური პოლიტიკური ცხოვრების სირთულეების დაძლევისა და ძალაუფლების გამოვლენას. იგი ასახავდა ცოდნას გეოპოლიტიკის შესახებ, რომელიც დაფარული იყო „ორთოდოქსალური გეოპოლიტიკის“ მიერ. გეოპოლიტიკა კრიტიკულია ისეთი ზედაპირული და თვითდაინტერესებული დამოკიდებულების მიმართ, როგორც საკუთარი კულტურული და პოლიტიკური მოსაზრებების პროპაგანდისას ორთოდოქსალური გეოპოლიტიკა „მსოფლიო პოლიტიკურ რუკას კითხულობს“.

კრიტიკული გეოპოლიტიკა ცდილობს საზოგადოებრივი დებატების გამოვლენას დემოკრატიული პოლიტიკის გაღრმავებით. კრიტიკული გეოპოლიტიკისთვის ცნება "არის" ყოველთვის არსებითად სადაო პერსპექტივაა. ცოდნა ყოველთვის არის სიტუაციური ცოდნა, გარკვეული კულტურისა და სუბიექტების პერსპექტივა სხვების მარგინალიზებისას. მისი "ჩვენ" არის სახელმწიფოსა და სამხედრო ბიუროკრატიაში კონცენტრირებული ძალაუფლების მიმართ სკეპტიკურად განწყობილი მოქალაქეების ტრანსნაციონალური საზოგადოება და გახსნილია დემოკრატიული დებატების "უსაფრთხოების" მნიშვნელობისა და პოლიტიკის მიმართ.

როგორც მიდგომა, კრიტიკული გეოპოლიტიკა იწყება კამათით იმის თაობაზე, რომ "გეოპოლიტიკა" უფრო ფართო და უფრო რთული პრობლემაა, ვიდრე აღიარებულია ამ კონცეფციის ორთოდოქსიულ გაგებაში. იმის მტკიცებამ, რომ გეოპოლიტიკა არის "გეოგრაფიის" გავლენის შესწავლა სახელმწიფოების მიერ საგარეო პოლიტიკაზე არ უნდა განსაზღვროს "გეოგრაფიის" ვიწრო გაგებად, რადგან მას აქვს მრავალი სხვადასხვა მნიშვნელობა. ყველა სახელმწიფო ტერიტორიული ერთეულია და ყველა საგარეო პოლიტიკის სტრატეგია და პრაქტიკა განპირობებულია ტერიტორიული გზით,

გეოგრაფიული ადგილმდებარეობით და ინფორმირებულია გარკვეული გეოგრაფიული გაგებით მსოფლიოს შესახებ. გეოგრაფია არ არის ფიქსირებული სუბსტრუქტი, როგორც ზოგიერთი აუცილებლობა, არამედ იგი წარმოადგენს დედამიწის შესახებ ცოდნის ისტორიულ და სოციალურ ფორმას. იმისათვის, რომ აღვიქვათ "გეოგრაფია" ისტორიულად, საკმარისი არ არის ფიზიკური ლანდშაფტის ან "ბუნების" ნახვა, არამედ საჭიროა წიგნის წაკითხვა. ამიტომ დღესდღეობით ხშირ შემთხვევაში მივიწყებული, "გეოგრაფია" არ არის "ბუნება". უფრო მეტიც, გეოგრაფია არის არაპირდაპირი სოციალური და პოლიტიკური „გეოგრაფიული გრაფიკა“.

90-იანი წლებიდან კრიტიკული გეოპოლიტიკა დისციპლინათმორისი კვლევების გეგმად გადაიქცა, რომლის ფარგლებშიც ოთხი მიმდინარეობა გამოიყო:

1. პრაქტიკული გეოპოლიტიკა- გეოგრაფიული და პოლიტიკური წარმოდგენების/ განხილვების და მათი პრაქტიკული რეალიზაციის (პოლიტიკური პრაქტიკის) შესწავლა.
2. ფორმალური გეოპოლიტიკა - გეოგრაფიული და ისტორიული კონტექსტების შესწავლა, რომლებშიც იკვეთება კონკრეტული პოლიტიკური, გეოგრაფიული და სტრატეგიული იდეები.
3. პოპულარული გეოპოლიტიკა - გეოპოლიტიკური ხედვების გავლენა მასობრივ კულტურაზე, გეოპოლიტიკური სტერეოტიპების გაერთიანებების შესწავლა.
4. სტრუქტურული გეოპოლიტიკა - გლობალიზაციის, ინფორმატიულობისა და ეკონომიკური განვითარების გავლენა სახელმწიფო მმართველობაზე.

ცხრილი #1

გეოპოლიტიკის ტიპი	კვლევის ობიექტი	პრობლემატიკა
ფორმალური გეოპოლიტიკა	გეოპოლიტიკური აზრი და ტრადიცია	მკვლევართა პერსონალი, ინსტიტუტები და მათი პოლიტიკური და კულტურული კონტექსტი
პრაქტიკული გეოპოლიტიკა	სახელმწიფოს მართვის პრაქტიკა	პრაქტიკული აზროვნება გეოპოლიტიკის შესახებ საერთაშორისო პოლიტიკის განხორციელებისას
პოპულარული გეოპოლიტიკა	მასობრივი კულტურა, საინფორმაციო საშუალებები და გეოგრაფიული წარმოდგენები	ნაციონალური კუთვნილება და სხვა ხალხებისა და ადგილების შექმნა
სტრუქტურული გეოპოლიტიკა	გეოპოლიტიკის თანამედროვე მდგომარეობა	გლობალური პროცესები, ტენდენციები და წინააღმდეგობები

ნაშრომის თემატიკას კარგად გამოხატავს პრაქტიკული და პოპულარული გეოპოლიტიკა, მისი საშუალებით კიდევ უფრო მარტივი ხდება არსებული რეალობის გააზრება და პოლიტიკოსების განცხადებებისა თუ გადადგმული პოლიტიკური ნაბიჯების შინაარსობრივი დანახვა.

1.2 პრაქტიკული და პოპულარული გეოპოლიტიკა: გეოპოლიტიკური

არგუმენტაცია სახელმწიფოს მართვის ხელოვნების პრაქტიკაში

პრაქტიკული გეოპოლიტიკური მსჯელობა წარმოადგენს ჩვეულებრივ და არაფორმალურ მსჯელობას. იგი ისწავლება საგანმანათლებლო დაწესებულებებში და არის ცალკეული პირების სოციალიზაციის ნაწილი გარკვეულ „ეროვნულ“ იდენტობებში, აგრეთვე გეოგრაფიულ ან/და ისტორიულ ცნობიერებაში.

პოპულარულ პოლიტიკური კულტურა მასმედიის მიერ ფართოდ არის გავრცელებული, მას გააჩნია მნიშვნელოვანი თვისება იყოს არაფრით შესანიშნავი და შეიძლება იყოს აღწერილი როგორც „სადი აზრის“ გეოპოლიტიკა. ზოგიერთ შემთხვევაში იგი აგრეთვე არის სამყაროზე ეთნოცენტრული, სტერეოტიპული და სქემატური ცოდნის ფორმა, რომელიც ქმნის საგარეო პოლიტიკის ცუდ კონცეფციებს. „სადი აზრის“ გეოპოლიტიკა აუცილებლად არ ნიშნავს გონებრივ გეოპოლიტიკას. თრუსოს ხეობასთან დაკავშირებული საკითხების შესწავლისას, მაგალითისთვის შეგვიძლია გამოვიყენოთ ე.წ. „ბალკანიზმის“ მაგალითი, რომელიც კარგადაა განხილული პრაქტიკული გეოპოლიტიკის თვალსაზრისით.

არსებობს „ბალკანეთის დენტის კასრის“ არასტაბილურობის უამრავი ახსნა. ისტორიკოსები სხვადასხვაგვარად აბრალებენ დავებს რესურსებზე და ისტორიულ სიძულვილს დიდი და მძლავრი ქვეყნების ჩარევას, რომლებიც ცდილობენ რეგიონში არასტაბილურობის შენარჩუნებას. მაგრამ გეოგრაფიასაც გააჩნია დიდი მნიშვნელობა: მდინარე დუნაის სამხრეთით მდებარე ბალკანეთის რეგიონი, ავღანეთის მსგავსად, წარმოადგენს მაღალი მთებით გამიჯნულ რამდენიმე ნაყოფიერ ხეობას, ეს მთები ამავე დროს წარმოადგენს ადგილობრივი ეთნიკური ჯგუფების ბუნებრივ საზღვრებს,

მიუხედავად იმისა, რომ საზღვრების ორივე მხარეს მცხოვრებ მოსახლეობას გააჩნია მსგავსი ენა და წარმოშობა.

მსგავსო გეოგრაფიული საზღვარია გავლებული ჩრდილოეთ ოსეთოს რესპუბლიკასა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტს შორის. კავკასიონის მაღალი მთები შეუძლებელს ხდის ხეობაში მოხვედრას ყაზბეგის გავლის გარეშე, მთებით შემოსაზღვრული უღელტეხილის იქით სრულიად სხვა კულტურისა და ენის მატარებელი ხალხია. იმაზე დავა რომ მდ. თერგი ბუნებრივად აცალკევებს თრუსოს ყაზბეგისგან აბსურდული ხდება, მართო იმ გარემოების გამო რომ თერგი თრუსოს კობის ქვაბულისგანაც აცალკევებს და ეს ნიშნავს, რომ მაშინ კობის თემის სოფლებზე პრეტენზიაც აბსტრაქტულია.

ეს აღწერილობა წარმოადგენს „ბალკანიზმის“ დისკურსის ნაწილს, რომელმაც ხელი შეუწყო ბოსნიური ომის აღქმას ამერიკულ პოპულარულ წარმოდგენაში. აღნიშნულ დისკურსში „ისტორია“ და „გეოგრაფია“ წარმოადგენენ ომის წარმოშობის ახსნას. ბოსნიური ომი მოხდა იმიტომ, რომ ეს ხდებოდა „ბალკანეთში“. იგი წარმოიშვა „ძველი სიძულვილის“ გამო. გეოგრაფიამ კი ხელი შეუწყო ამ კონფლიქტის გარდაუვალობას.

მარია თოდოროვა ბალკანისტური დისკურსის გამოკვლევის დროს „ბალკანეთს“ აღიქვამდა ედვარდ საიდის მიდგომით „აღმოსავლეთით“, ანუ ისტორიულ გეოგრაფიულ კონსტრუქციას, რომელიც ახსნას უძებნის „დასავლეთის“ გეოპოლიტიკური აღქმას, რადგანაც ეს ეხება მის მიერ აღწერილ რეგიონს. იმ დროიდან გემუსის მთის სინონიმი - სიმბოლო „ბალკანი“ გახდა ვენეციის ყურესა და შავ ზღვას შორის მდებარე ფართო რეგიონის დასახელებად „ბალკანეთის ნახევარკუნძულის“ კონსტრუქციაში, რომელიც პირველად გამოიყენა გერმანელმა გეოგრაფმა ავგუსტ ზეუნმა 1808 წელს და შემდგომში ბრიტანელმა მოგზაურმა რობერტ უოლშმა 1827 წელს.

დასახელების გაფართოების მიზეზი იმაში მდგომარეობდა, რომ შენარჩუნებულიყო ძველი ბერძნული რწმენა იმის შესახებ, რომ ხეიმუსი წარმოადგენდა დიდებული მთის ქედს, რომელიც აკავშირებდა ადრიატიკას შავ ზღვასთან. აღნიშნული რწმენა აღმოჩნდა მცდარი, მაგრამ ეს ტერმინი შევიდა მოგზაურების და მეცნიერების ლექსიკონში, მიუხედავად იმისა რომ ცოტა ვინმეს ჰქონდა ზუსტი წარმოდგენა მისი ზუსტი მნიშვნელობის შესახებ.

ბალკანეთის ნახევარკუნძულის გადასვლა "ბალკანეთში" გახდა გეოგრაფიული კატეგორიების ზრდის მშვენიერი გამოვლინება, როგორც ზმნა ("ბალკანიზაცია"), იყო რეგიონში ოსმალეთის იმპერიის ნელი დაცემისა და ბალკანეთის ძალადობის შემცირების, ომებისა და პირველი მსოფლიო ომის შედეგი. თოდოროვა მე-19 საუკუნის დიდი ნაწილის შესახებ ამტკიცებს, რომ "არ არსებობდა ბალკანეთის საერთო დასავლური სტერეოტიპი", არა იმიტომ, რომ არ არსებობს საერთო სტერეოტიპები, არამედ იმიტომ, რომ "არ არსებობს საერთო დასავლეთი". ამის მიუხედავად ბალკანური ომები და I მსოფლიო ომი რეგიონის უარყოფითი იმიჯის საფუძველი გახდა. ბალკანეთი ძალადობისა და არასტაბილურობის აბსტრაქტულ სიმბოლოდ იქცა, რაც სავარაუდოდ ერთი რეგიონის ჰეტეროგენური ეროვნების ნარევიტაა განპირობებული. სხვადასხვა დისკურსში აღინიშნა რასობრივი და/ან ცივილიზაციური ახსნა-განმარტებები ძალადობის სისასტიკეზე. "სამხრეთ სლავების", "რასობრივი ჰიბრიდულობისა" და "პრიმიტივიზმის" კონცეფციებით გამოწვეული დისკურსები, ისევე როგორც მთვარის ხალხთა "სისხლჩაქცევებზე" გეოგრაფიულად დეტერმინირებული ცნებები. "კომპლექსური ეთნიკური ნარევი პასუხისმგებელი იყო ნახევარკუნძულზე არასტაბილურობისა და არეულობის გამო, რომლის დიაგნოზიც იყო" ჰეტეროგენურობის უნარი".

დომინანტური ბალკანეთის დისკურსებში, ბალკანეთი აღნიშნული იყო ადგილად, რომელიც მდებარეობდა ევროპული ტერიტორიის ბოლოში, მაგრამ თანამედროვე ევროპული სივრცისა და დროის ნაწილს არ წარმოადგენდა. ეს რეგიონი იყო არსებითი და პრიმიტიული ნაციონალისტური ვნების სამშობლო, ლიმინალის ზონა, სადაც სრულდებოდა ევროპის ცივილიზაცია და იწყებოდა "სხვა" არაევროპული ზონა. ამ დისკურსებიდან არც ერთი არ ასახელებდა სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის პოლიტიკურ სირთულეებს და დიდი ძალაუფლების გეოპოლიტიკური სტრატეგიის უმთავრეს როლს ძალადობაში. ბალკანეთი ევროპული ძალების პროექტორის ფუნქციას ასრულებდა, რეგიონი, რომელიც საშუალებას მისცემდა მათ თავიანთი თავი თანამედროვედ და მოწინავედ აღექვათ, ვიდრე ისინი მათ ნაციონალიზმსა და ძალადობას ახორციელებდნენ რეგიონში. როგორც "სხვა" ევროპა "ბალკანეთი" ირონიულად ევროპული იყო.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, ბალკანეთის რეგიონი განიხილებოდა, როგორც "აღმოსავლეთ ევროპის" ნაწილი, რომელიც განისაზღვრა კომუნისტური პარტიის

დომინირებისა და კონტროლის გზით. იუგოსლავიის სახელმწიფოში არსებული ელემენტები ცდილობდნენ "ბალკანეთის" ისტორიული მემკვიდრეობის დარღვევას სურო-ეთნიკური სამოქალაქო ნაციონალისტური იდენტურობის "იუგოსლავიანის" მშენებლობით. მას ბზარი გაუჩნდა, რადგანაც დაკავშირებული იყო ტიტოს პიროვნებასთან, კომუნისტურ მითსა და მმართველობის ბრუნვის სისტემასთან, რომელიც ირონიულად იცავდა ეთნიკურ იდენტობას. იუგოსლავიური ფედერალური სახელმწიფო იჩენდა ისტორიულ ძალისხმევას, რომლის მიზანი გახლდათ "ბალკანეთის" შესახებ მითის უარყოფა. გეოგრაფია არ უნდა იყოს ისტორიული ბედი. შესაძლებელი იყო ალტერნატიული სამყაროს აშენება კუთვნილების და იდენტურობის მიხედვით. როდესაც კომუნისტური სტრუქტურების ძალაუფლება დაიმსხვრა "აღმოსავლეთ ევროპაში" და ამ ადრე გამოუსადეგარ ბლოკს გადაეცა გეოგრაფიული თავისუფლება, იუგოსლავიის მთავარ კითხვა იყო გადარჩებოდა თუ არა იუგოსლავიური იდენტურობა კომუნიზმის ლეგიტიმურობით, თუ ფედერალური სახელმწიფო დაიპყრობდა "ბალკანეთს".

"სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის" ცნება ბალკანეთის რეგიონისთვის ყოველთვის იყო ალტერნატიული გეოგრაფიული იდენტურობა, მას შემდეგ, რაც პირველად იქნა შემოღებული მეცხრამეტე საუკუნეში. თავდაპირველად შეთავაზებული იყო როგორც ნეიტრალური, არაპოლიტიკური და არა იდეოლოგიური გეოგრაფიული აღნიშვნა, ეს ტერმინი 1930-იან წლებში ნაცისტების გეოპოლიტიკურ ხედვას უკავშირდებოდა. თუმცა იგი არასდროს ყოფილა არსებითად ნაცისტური, რადგან ის სხვა ენობრივ ტრადიციებში დამოუკიდებლად წარმოიშვა. მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, "ბალკანეთის" კლასიფიკაციასთან ერთად წარმოშობილ "სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის" ტერმინს პოლიტიკური და სიმბოლური მნიშვნელობა არ აქვს. "ბალკანეთისგან" განსხვავებით, აღნიშვნა მყარად და ერთმნიშვნელოვნად აქცევს ამ რეგიონს "ევროპულ სივრცეში" და შესაბამისად, "ევროპული ცივილიზაციის" გეოგრაფიულ და მორალურ სამყაროში. ბალკანეთის ნაწილად მოხსენიებული ბოსნია ადვილად მოექცა დასავლეთის პასუხისმგებლობის მიღმა, როგორც მარგინალური სტრატეგიული მნიშვნელობის არა-ევროპული ზონა. მისი სტაბილურობის შენარჩუნება ბევრად უფრო აქტუალური და პრიორიტეტი იყო, რადგან იგი "ევროპის" ნაწილს წარმოადგენდა "ჩვენ" ნაწილისგან განსხვავებით.

კრიტიკული გეოპოლიტიკის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანია "ბალკანეთისა" და "ევროპის" სოციალურად აშენებული ბუნება და ბოსნიის ომის გაგებაში ძალაუფლებაზე დაფუძნებული ურთიერთობები. შეიძლება ითქვას, რომ ბოსნიის ამბივალენტური პოზიცია "სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპისა" და "ბალკანეთის" დისკურსებს შორის 1995 წლის ზაფხულამდე დასავლეთს ომში ჩარევაში უშლიდა ხელს. ბევრ ევროპულ, განსაკუთრებით კი იმ გეოგრაფიულად „ყოფილ იუგოსლავიასთან“ ახლოს მდებარე ქვეყანებში "სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპის" დისკურსს უფრო მეტი რეზონანსი ჰქონდა, ვიდრე ამერიკის შეერთებულ შტატებში, სადაც რეგიონის პატარა ჭეშმარიტი გეოგრაფიული ცოდნით ბალკანეთის წარმოსახვითი გეოგრაფია უფრო დომინანტური იყო.

დისკუსიები, რომლებიც დაჟინებით მიმართული იყო ბალკანეთის ომის "უძველეს წარმომავლობასა" ან "ათასი წლის სიძულვილზე", რომლებიც ახასიათებდნენ ამ რეგიონს მიზანმიმართული იყო ბოსნიის ომის გაღრმავებისკენ. ბოსნიაში გენოციდი „გაბალკანიზმდა“, რამაც მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა რეგიონისა და მისი ისტორიის ნაკლოვანებებისა და სტერეოტიპების ჩამოყალიბებაში. ამან საშუალება მისცა გარკვეულ პოლიტიკურ ანალიტიკოსებს, განსაკუთრებით კი პრეზიდენტ ჯორჯ ბუშს და სახელმწიფო მდივან ჯეიმს ბაკის გენერალურ მდივანს და გენერალ კოლინ პაუელს, რომ ომში მონაწილე მხარეები განეხილა ექვივალენტურად, როგორც ამერიკის შეერთებული შტატების პოტენციური "ქვაკუთხედი" და არა როგორც აშშ-თვის ევროპის კონტინენტის მნიშვნელოვანი რეგიონი, რასაც ნატო ითხოვს სტაბილიზაციისთვის. აშშ-ს საგარეო პოლიტიკა და ნატო-ს სანდოობა ოთხი წლის განმავლობაში განიცდიდა "ბალკანიზმის" ფარულ გავლენას, "სალი აზრის" გეოპოლიტიკურ არგუმენტაციას, რამაც გეოპოლიტიკის "კარგი აზროვნების" განვითარება უფრო გაართულა.

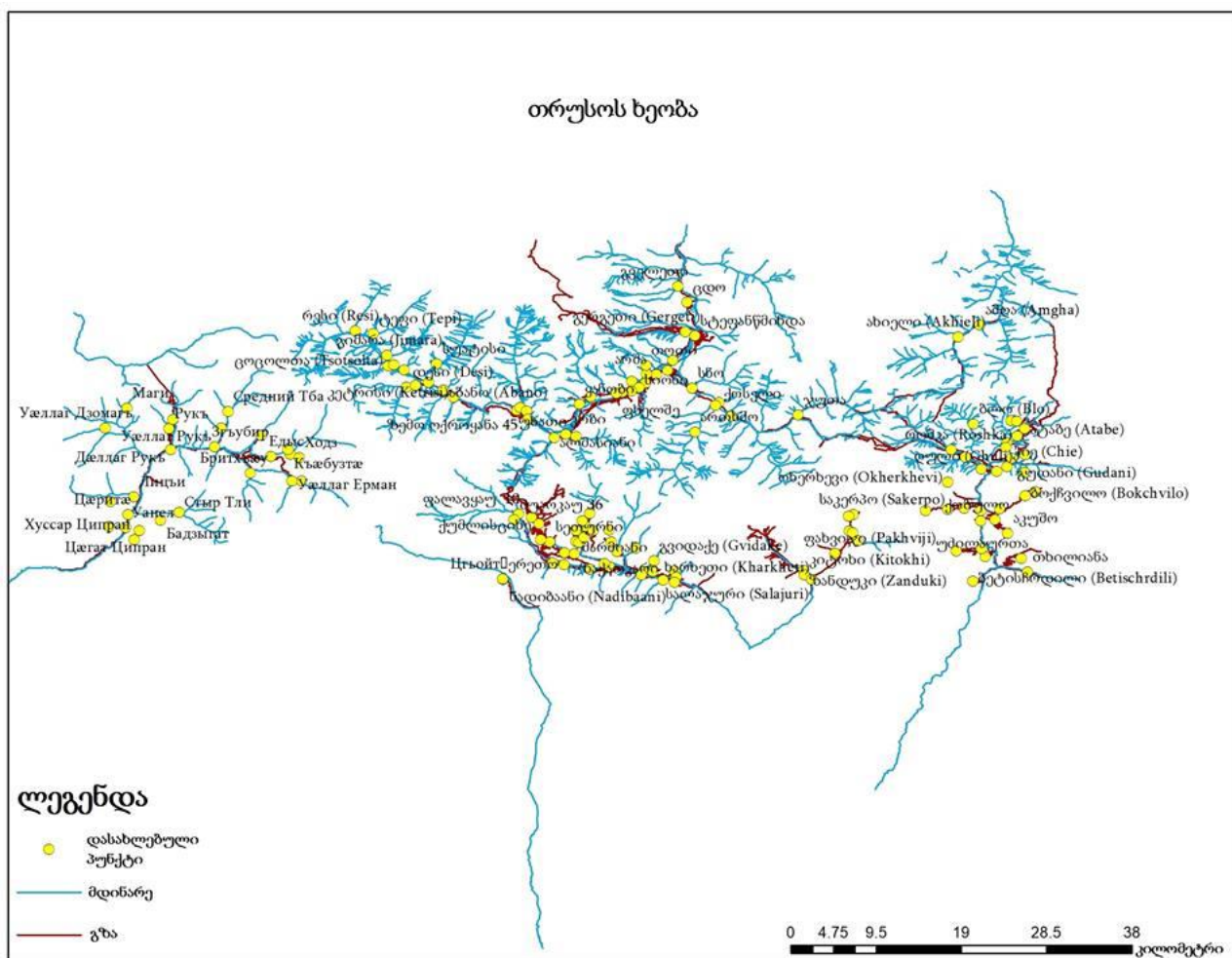
როგორც ვხედავთ, კრიტიკული გეოპოლიტიკა დამოკიდებულია პოლიტიკის შემუშავებაზე, რადგანაც მას შეუძლია სტერეოტიპული გეოპოლიტიკური კონცეფციებისა და ცნებების დადგენის ხელშეწყობა პოპულარულ და პოლიტიკურ კულტურაში. გეოგრაფიული განსხვავებებისა და ეთნოცენტრიზმის კრიტიკასთან ერთად, მის სტრატეგიულ აზროვნებას შეუძლია ეთნოცენტრული კულტურული ძეგლების ძალაუფლების აღიარებასა და მათში არსებული დრამების აღიარებაში ხელშეწყობა. კრიტიკული გეოპოლიტიკა იმასაც შეეხება, თუ როგორ გარდაქმნის გლობალური მედიის ქსელების მსგავსად დროის სივრცეში შეკუმშვის ტექნოლოგია

გლობალურ საინფორმაციო დროის სტრატეგიულ ღირებულებას. ბოსნიის მსგავსად გეოპოლიტიკური ადგილები შეიძლება გახდეს სიმბოლურად სტრატეგიული, თუ გენოციდისა და ქაოსის გამოსახულება დასავლეთის ტელევიზიებისა და მედიასაშუალებების მიერ დაჟინებით დაპროექტებულია. (Tuathail G. O., 2004)

მართალია თრუსოს შემთხვევაში საქმე ბოსნიის შემთხვევასავით არ გართულებულა, მაგრამ რუსული ტელევიზია და სხვა მასმედიის საშუალებები სწორედ მსგავს პროპაგანდას ეწევიან და თრუსოს ხეობაში ეთნიკური ოსების უფლებების დარღვევაზე საუბრობენ.

თავი II - კონტექსტის აღწერა

2.1. თრუსოს ხეობის გეოგრაფიული მდებარეობა

თრუსოს ხეობა მდებარეობს ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის დასავლეთით მდინარე თერგის ხეობაში კავკასიონის ჩრდილოეთ კალთაზე, კავკასიონის მთავარ წყალგამყოფ ქედსა და ხობის ქედს შორის, უღელტეხილ თრუსოდან სოფელ კობამდე. მისი საერთო სიგრძე 25 კმ-ია. მას აღმოსავლეთიდან ესაზღვრება ბ(ა)იდარის ხეობა (სოფ. აღმასიანი და კობი) და საქართველოს სამხედრო გზა, სამხრეთიდან ლუდის ხეობა და გუდაურის თემი, დასავლეთით ზახას ხეობა - იგივე ნარა-მამისონის ქვაბული, ჩრდილოეთით კი ჩრდილო ოსეთის რესპუბლიკა - ალანია. მისი საერთო სიგრძე 25 კმ-ია. ის საქართველოს ჩრდილოეთ კარიბჭიდან დარიალის ხეობიდან 28 კილომეტრითაა დაშორებული. თრუსოს ხეობა მდიდარია მინერალური წყლებით, მოიპოვება მცირე რაოდენობით სამშენებლო მასალები. თრუსო ალპურ ზონას წარმოადგენს, ახასიათებს მკაცრი ზამთარი. ძირითადად წარმოდგენილია ალპური საძოვრები. თრუსოს სოფლებში

წარმოდგენილია უძველესი ციხე-კოშკები და ერთნავიანი ბაზილიკები. (თრუსოს ხეობა, 2017)

საქართველოსა და ჩრდილოეთი ოსეთის რესპუბლიკის საზღვრის ხაზის მონაკვეთზე განლაგებულია 12 უღელტეხილი. აქედან - ხუთი თვის განმავლობაში ინტენსიური სამანქანო მიმოსვლის განხორციელება შესაძლებელია მხოლოდ მამისონის გადასასვლელზე (რაჭის ტერიტორიაზე, მდ. ჭანჭახის ხეობით). დანარჩენი გადასასვლელები გამოსადეგია ცხენით და ფეხით მოსიარულეთათვის. ამ თვალსაზრისით ხუთი თვის (V-X თვეები) განმავლობაში მოქმედებს გურძიევცეკის (3349 მ.), ბახფანდაგის (2925მ.), კუტხის (2681მ.), როკის (2995მ) და საბავის (2904მ) გადასასვლელები. მოქმედების მოკლე პერიოდით გამოირჩევა თრუსოსა (3132მ.) და ზეკარის (3270მ) გადასასვლელები. მოქმედების ყველაზე ხანგრძლივი პერიოდით ხასიათდება მხოლოდ ძედოს (2994მ) გადასასვლელი.

თრუსოში დღემდე არ არის ელექტროენერჯია და ბუნებრივი აირი, ასევე კეთილმოუწყობია მისასვლელი გზები და შემოდგომიდან გვიან გაზაფხულამდე ფაქტიურად მიუდგომელია შიდა სოფლები. სოფ. ქეთრისიდან გზის გაგრძელება მდინარეების წყალუხვობის პერიოდშიც შეუძლებელია. ამიტომ ხეობის სიღრმეში მდებარე სოფლების ნახვა მხოლოდ აგვისტოდან ნოემბრის თვემდეა შესაძლებელი. სოფ. ალმასიანის გარდა არსად არ გვხვდება მუდმივი მოსახლეობა.

ხეობაში გადაადგილება შეუძლებელია სპეციალური საშვის გარეშე, რადგან აქ განლაგებულია მესაზღვრეთა ორი ბაზა სოფ. მნასა და ოქროყანაში. მათი მთავარი მოვალეობაა საზღვრის დაცვა და იქ არსებულ ბილიკებზე არალეგალური მიმოსვლის აღკვეთა. მესაზღვრეებს პატრულირება უწევთ სოფ. დესშიც, სადაც გაზაფხულსა და შემოდგომაზე მაღალი გამავლობის მანქანებით, დანარჩენ დროს კი ვერტმფრენებით უწევთ შესვლა.

გეოგრაფიული მახასიათებლებიდან გამომდინარე შეიძლება თამამად ითქვას, რომ თრუსოსა და კობზე კონტროლის მოპოვების სურვილი მხოლოდ საქართველოს სამხედრო გზის სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი მონაკვეთის ხელში ჩაგდების ინტერესით შეიძლება იყოს გამოწვეული. მითუმეტეს, რომ ეს უკანასკნელი ერთადერთი ლეგალური სახმელეთო საზღვარია მეზობელ რუეთთან, რომლითაც ის თავის სამხედრო და სტრატეგიულ პარტნიორ სომხეთის რესპუბლიკას უკავშირდება.

საბჭოთა პერიოდში რუსეთი საქართველოს სამი ძირითადი სატრანსპორტო დერეფნით უკავშირდებოდა: მდ. ფსოუზე გადებული საავტომობილო და სარკინიგზო ხიდებით, როკის საავტომობილო გვირაბით და ლარსიდან - საქართველოს სამხედრო გზით. 2011 წლის ნოემბერში, ქ. ქენევაში, შვეიცარიის მონაწილეობით, საქართველო და რუსეთის ფედერაცია შეთანხმდნენ, რომ ამ საბაჟო-გამშვებ პუნქტებზე ტვირთების მოძრაობას ნეიტრალური კომპანია გააკონტროლებდა. ამ ნეიტრალურ კერძო კომპანიას საქართველოსა და რუსეთის ფედერაციასთან კონსულტაციის საფუძველზე, შეარჩევდა შვეიცარიის კონფედერაცია.¹ შეთანხმების თანახმად, ჩამოყალიბდა სამი სავაჭრო დერეფანი: ადლერი - ზუგდიდი, სოფელი ნარი (ჩრდილოეთ ოსეთი) - გორი და ყაზბეგი - ზემო ლარსი. ამ დერეფნებში შემავალი და გამომავალი ტვირთის მონიტორინგი დაევალა ნეიტრალურ კერძო კომპანიას. მხარეები შეთანხმდნენ ამ სავაჭრო დერეფნებში სავაჭრო საქონლის საბაჟო ადმინისტრირებისა და მონიტორინგის მექანიზმის შექმნაზე, რომლის ფუნქციებშიც შევიდოდა ინფორმაციის შეგროვება და გაზიარება, გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა, მონაცემთა ურთიერთგაცვლა, კრიმინალისა და კონტრაბანდის პრევენცია, საექვო ტვირთების განმეორებითი დათვალიერება. მექანიზმი მოიცავს როგორც ელექტრონულ მონაცემთა გაცვლის სისტემას (EDES), ასევე საერთაშორისო ზედამხედველობის სისტემას (IMS) (ხატიაშვილი, 2016). თუმცა ეს შეთანხმება რუსეთმა არ შეასრულა და დღეს ერთადერთ ლეგალურ დერეფანი საქართველო-რუსეთის საზღვარზე ლარსია. ევრომაგისტრალი E117 კი გადის ყაზბეგის მუნიციპალიტეტზე (მათ შორის თრუსოს ხეობაზე). შეიძლება ითქვას, რომ საქართველოს სამხედრო გზის ხელში ჩაგდებას რუსეთის ინტერესებშია, ისევე როგორც ოსეთის სამხედრო გზის. თრუსოს ხეობა კი ყაზბეგის ტერიტორიული ერთეულია, რომელიც საუკუნეების მანძილზე ეთნიკური ოსებით იყო დასახლებული.

თრუსოს ეთნოპოლიტიკის სტრატეგიული გამოყენებით კი შესაძლოა აღნიშნულ რეგიონში გარკვეული შიდა არეულობის შექმნა და შემდეგ უკვე მისი სრული კონტროლი.

¹ ხელშეკრულება არ ახსენებს არცერთ გეოგრაფიულ დასახელებას, ტექსტში მხოლოდ გეოგრაფიული კოორდინატებია მითითებული.

2.2. თრუსოს ხეობის ისტორიულ-გეოგრაფიული დახასიათება

მართალია თრუსოს ხეობის საკითხი ამ ეტაპზე სერიოზული პოლიტიკური დავას საკითხი არაა, მაგრამ სავსებით შესაძლებელია ნებისმიერ დროს გამწვავდეს. ამის დასტური ისიცაა, რომ უკვე რამდენიმე წელია გააქტიურდა თრუსოს, როგორც ოსების ძველ სამოსახლოზე საუბარი. იმისთვის, რომ აღნიშნულ ხეობასთან დაკავშირებული კითხვები გაქრეს საჭიროა მისი ისტორიული და გეოგრაფიული რეალობის ცოდნა და სწორი შეფასებების გაკეთება. იმისთვის, რომ ნაშრომი არ იყოს მიკერძოებული და მხოლოდ ერთი მხრიდან დანახული, განხილულია, როგორც ქართული ისე ოსური და რუსული ისტორიული წყაროები.

ქართულ ისტორიულ წყაროებზე დაყრდნობით თრუსო ისტორიული წანარეთის ნაწილია, რომელიც მოგვიანებით ხევის დღეს კი ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის სახელითაა ცნობილი. ხეობის პირველი მოსახლეები დვალები იყვნენ და ისტორიის სხვადასხვა მონაკვეთში მიმდინარეობდა დვალთა მიგრაცია. დვალები პირველად ანტიკურ წყაროებში ახ.წ. I და II სს-ში არიან მოხსენიებული (პლინიუს უფროსი, პტოლემე) თალის, ვალის, უალის სახელწოდებით. ქართულ წყაროებში დვალებით დასახლებული ქვეყანა დვალეთი პირველად ნახსენებია III ს-ის შუა ხანებში მეფე ამაზასპის დროს. მეცნიერებაში დვალთა ეთნიკური წარმომავლობის შესახებ სხვადასხვა შეხედულება არსებობდა. ქართული წყაროებით ისინი ჩვეულებრივ ქართველი მთიელები იყვნენ, ისევე როგორც ფხოველები, თუშები, წანარები, გუდამაყრელები, ხადელები... ოღონდ შენარჩუნებული ჰქონდათ მთიანეთისათვის დამახასიათებელი ზოგიერთი (სოციალური, რელიგიური) თავისთავადობა. ოსი მეცნიერები (ვ. აბაევისა და გ. თოგოშვილის გამოკლებით) დვალებს ირანულენოვან ტომად მიიჩნევენ. ნ. ვოლკოვს დვალები ერთ-ერთ იბერიულ-კავკასიურ ტომად წარმოედგინა. დვალების შესახებ ფუნდამენტურ გამოკვლევაში ვ. გამრეკელმა ისინი ნახურ სამყაროს დაუკავშირა, რომლებიც ადრეფეოდალური ეპოქიდანვე გაქართვებული იყვნენ. თუმცა შემდგომი კვლევა-ძიებით მან თავისი შეხედულება უარყო და ქსე-ში დვალთა ენა ქართველურ (ზანურ) ენას დაუკავშირა. უკანასკნელი გამოკვლევებით, დვალები ზანებსა და სვანებს შორის მდგომნი ერთ-ერთი ქართველური ტომი იყო. საქართველოს მთელი ისტორიის მანძილზე დვალები აქტიური მონაწილენი იყვნენ საერთო ქართული კულტურის შექმნისა და მათ ისეთივე წვლილი შეიტანეს საერთო

ქართულ კულტურაში, როგორც საქართველოს სხვა მხარეების წარმომადგენლებმა. აქედან შეგვიძლია ვთქვათ, რომ დვალეზსა და ოსებს ხშირად არასწორად აიგივებენ ერთმანეთთან და იმ პერიოდში, როცა დვალეზი საქართველოს მთიანეთში სახლობდნენ ალანები კავკასიაში სწორედ მაშინ გამოჩნდნენ, როგორც ერთი ხალხი. (<http://temurmur.blogspot.com>, 2012)

თანამედროვე ოსები პირველ საუკუნეში გამოჩენილი ალანების მემკვიდრეებს წარმოადგენენ. ალანები ახ.წ. II სკ-ში სრულად დამკვიდრდნენ კავკასიაში. ისინი ჩრდილოეთ კავკასიის ნაყოფიერი მიწების ათვისებით იყვნენ დაკავებული VII-VIII საუკუნეებში. ამ პერიოდში მათი კვალი არ ჩანს საქართველოში, როგორც ისტორიული წყაროები გვამცნობს. როგორც ცნობილია ქართველებსა და ოსებს თავდაპირველად კეთილმეზობლური ურთიერთობა არ ქონიათ. მაგალითისთვის შეგვიძლია გავიხსენოთ V საუკუნეში ვახტანგ გორგასლის ბრძოლა ალანთა წინააღმდეგ, რომელთაც მეფის და ყავდათ ტყვედ წაყვანილი. ისტორიულ წყაროებში ნახსენებია, რომ მოხვედნი ღირსეულად იცავდნენ ჩრდილოეთის კარიბჭეს „დარიალანს“, რაც სიტყვასიტყვით ნიშნავს ოსთა კარიბჭეს. ეს კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ კარიბჭეს დარიალის ხეობა წარმოადგენდა, როგორც ცნობილია მაშინ ვახტანგმა დარიალის კარიბჭე დაკეტა და ამხრივ ოსებს საკმაოდ გაუჭირდებოდათ ხეობაში შემოღწევა და მითუმეტეს აქ დასახლება. ადრეფეოდალური სახელმწიფო ალანია („ოვსეთი“) მე-9 მე-10 საუკუნეების მიჯნაზე შეიქმნა და ამავე პერიოდში რელიგიად ქრისტიანობა მიიღეს. აღნიშნულმა შეამცირა საქართველოსა და ალანებს შორის არსებული დამაბულობა, მომდევნო პერიოდში კი მე-12 მე-13 საუკუნეებში ოვსეთ-ალანეთი საქართველოს სამხედრო მოკავშირე და მძლავრი ქართული სამეფო ტახტის ყმადნაფიც ქვეყნად გადაიქცა. ამ პერიოდში არა თუ თრუსოს ხეობა არამედ დღევანდელი ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკის ნაწილი თუალგომი საქართველოს საკუთრებას წარმოადგენდა და ასევე დარჩა 17 საუკუნემდე.

თრუსოს ხეობაში ოსების შემოსვლის რამდენიმე ვერსია არსებობს, მაგრამ რეალური ისტორიული ფაქტები მხოლოდ მე-14, მე-17 და მე-19 საუკუნიდანაა შემორჩენილი.

XIII სკ-ს მეორე ნახევარში ჯერ მონღოლებისაგან დარბეული და შემდეგ უკვე ყაზარდოელებისგან შევიწროვებული ოსები იძულებული გახდნენ დაეტოვებინათ თავისი სამოსახლო ნაყოფიერი ველები და ცენტრალური კავკასიონის მთიან ხეობებში

შეზღუდულიყვნენ, სადაც ადგილობრივი მოსახლეობა ნაკლებად იყო წარმოდგენილი და მათ მოსახლეობას ახალი წინააღმდეგობა არ შეხვდებოდა, ეს ხალხი მძიმე ბუნებრივი პირობების მიუხედავად ახერხებდა საკუთარი მეურნეობების განვითარებას, ძირითადად მისდევდნენ მეცხოველეობას. XII-XIII საუკუნეებში დამოუკიდებელი გზით ან ყმათა შოვნაში დაინტერესებული ქართველი ფეოდალების ხელშეწყობით ისინი საბოლოოდ დასახლდნენ თერგის, დიდი და პატარა ლიახვის, ქსნის, ჯეჯორისა და ყვირილას ხეობების სათავეებში. მაღალმთიან ხეობებში შეკეტილი ოსების წინაშე მუდმივად იდგა ეკონომიკური სიდუხჭირის პრობლემა, რაც მათ აიძულებდათ ან საცხოვრებელი ადგილის შეცვლას ან ქურდობასა და ავაზაკობას (ითონიშვილი, 1995).

ოსთა პირველი დასახლებები, დღევანდელი საქართველოს ტერიტორიაზე ჩნდება თრუსოს ხეობასა და მალრან-დვალეთში (კავკასიონის ქედს გადმოდმა, დიდი ლიახვის სათავეებთან, ასევე დვალეთით დასახლებული ტერიტორია). ჩრდილოეთ კავკასიის ხეობებიდან ოსების ამ ტერიტორიებზე დასახლება, სპეციალისტების აზრით, XVII ს-ის I ნახევარში მოხდა. ყორნისი, ტბეთი, კუსირეთი, მაჩაბლები; პატარა ლიახვის ხეობაში – ღვდისი, პოტრისი და კიდევ რამდენიმე სოფელი; დვალეთში – ჭვრივი, მღრივი და რამდენიმე სხვა სოფელი, აგრეთვე, სათიხარი, ყულბითი; ქსნის ხეობაში – ხრომის წყარო, იკოთი, ჭურთის ხევი, ჟამურის ხევი, ცხრაძმის ხევი; არაგვის აუზში – თრუსოს ხეობა, კობი-აჩხოტი, გუდა-ოსნი. აქედან ზოგიერთი სოფელი ეკლესიის საკუთრება იყო, ზოგიერთი სათავადო სოფელს წარმოადგენდა, ზოგი საუფლისწულოს, ზოგიც კი სახელმწიფოსი. (ითონიშვილი, 1995)

თრუსოს ხეობასა და ყაზბეგში ოსების დამკვიდრებასთან დაკავშირებით არსებობს კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ისტორიული მომენტი. ხევის 1774 წლის სტატისტიკურ აღწერაში მოხსენიებული ოთხი მოურავიდან სტეფანწმინდის მოურავი ყაზიბეგ ჩოფიკასშვილი დაწინაურდა. მის სამოურავოში შედიოდა სტეფანწმინდა, გერგეტი და დარიალის ხეობა, ამგვარად ის ხელში აღმოჩნდა ჩრდილოეთის გზა და დარიალის კარიბჭეც. მე-18 საუკუნეში საქართველო-რუსეთს შორის დიპლომატიური ურთიერთობის გააქტიურებასთან ერთად ყაზიბეგის სამოურავოს მნიშვნელობაც გაიზარდა. საქართველოს მეფეების წყალობით მოხევე გლეხი ყაზიბეგმა მოურავობისკენ სწრაფვაც დაიწყო, რასაც მისმა მემკვიდრემ გაბრიელ ყაზიბეგმა მიაღწია. გაბრიელი დიდი გავლენიტ სარგებლობდა და ვახტანგ ბატონიშვილი მას პირდაპირ ანდობდა დარიალის ხეობის დაცვას. საქართველოს რუსეთთან შეერთების შემდეგ

რუსეთის იმპერიას ჭირდებოდა ერთგული ადამიანი, რომელიც იმპერიალიზმის მიზნებს ერთგულად ემსახურებოდა, ეს მისია კი გაბრიელ ყაზბეგმა პირნათლად შეასრულა. გაბრიელი იმპერატორის ბრძანებებს დაუყოვნებლივ ასრულებდა და მისი მხედრობის უსაფრთხოებას უზრუნველყოფდა სავაჭრო გზებზე. რუსეთმა გაბრიელს მაიორობა და აზნაურობა უბოძა, რის მერეც გლეხური გვარი ჩოფიკაშვილი საბოლოოდ შეიცვალა ყაზბეგით, სტეფანწმინდას კი როგორც გაბრიელის სამბრძანებლოს ყაზბეგი ეწოდა. აღნიშნული 1804 წელს დაწყებული მთიელთა აჯანყების ჩახშობის თანმდევი პროცესი აღმოჩნდა. გაბრიელ ყაზბეგმა სტეფანწმინდის თემი შიგნიდან გატეხა, რუსული ჯარის დახმარებით კი აჯანყებულებს გაუსწორდა. (მაკალათია, ხევი, 1934)

ყაზბეგებს მარტო გლეხური გვარის გამოცვლა და აზნაურის წოდება არ უშველიდა, მათ ასევე ჭირდებოდა მამულისა და ყმების ყოლა. ამ მიზნით ყაზბეგებმა ჯერ სხვადასხვა ხრიკებით მიითვისეს და ხელში ჩაიგდეს სხვადასხვა სათემო მიწები, შემდეგ კი ყმების მოხვეჭას შეუდგნენ. მათ ხელში აღმოჩნდა უხათი, აჩხოტი, თოთი, ხდე და სხვა. მოხვევების დაყმევება არც ისე ადვილი აღმოჩნდა, ისინი ხშირად აპროტესტებდნენ საბეგრო გადასახადების გადახდასაც. სწორედ ამიტომ ახალმა მოურავმა ხევში ოსები შეასახლა, რომლებიც ამუშავებდნენ მის მიწებს. სწორედ ამ პერიოდს უკავშირდება დღევანდელი თრუსოს ხეობისა და იმ დროინდელი უხათის ოსებით დასახლება. თრუსოს ხეობა სრულად ოსური მოსახლეობით შეივსო და მათ მალევე დაიწყეს ადგილობრივი კულტურული ძეგლების მითვისება. ოსური გვარები შემორჩა თავად ხევშიც, კერძო აჩხოტში დღემდე ცხოვრობენ ბედომვილები, მირაქიშვილები, სალბიშვილები და სხვა გვარები, თუმცა ისინი ბოლომდე ასიმილირდნენ ადგილობრივ მოსახლეობასთან და ოსური იდენტობა საერთოდ არ გააჩნიათ. (მაკალათია, ხევი, 1934). თრუსოს ხეობაში კი გამომდინარე იქედან რომ დაშორებული იყვნენ ყაზბეგის დანარჩენ სოფლებს ბოლომდე ოსური იდენტობა შემორჩა და მათმა აბსოლუტურმა უმრავლესობა, ქართულად ლაპარაკიც კი არ იცოდა. აღნიშნულს საბჭოთა კავშირის პერიოდში რუსული ენის პოპულარიზაციამაც შეუწყო ხელი. მოგვიანებით სოფ. კობში სკოლის აშენებამ მათ გარუსულენოვნებასაც შეუწყო ხელი.

განსხვავებული მიდგომა აქვს ოს ისტორიკოსებსა და ხშირ შემთხვევაში მოსახლეობასაც. როგორც მედიასაშუალებები წერენ თანამედროვე ოსი ხალხის ცნობიერებაში თრუსოს ხეობა ოსეთის ნაწილია. არსებობს ლეგენდა რომლის თანახმადაც ღმერთმა ალანებს საკუთარი ცრემლების ადგილას წარმოქმნილი

ალაგირის, ცელისა და თრუსოს ხეობები აჩუქა. თითოეულ მათგანს კი თავისი მფარველი წმინდანი დაუდგინა, მათ შორის თრუსოს ხეობის მფარველი „თარანჯელოზ“ ანუ მთავარანგელოზი მიქაელი იცავდა (დღემდეა შემორჩენილი მთავარანგელოზის სალოცავი ნიშა). აქ მცხოვრებ ირონებს, არინებსა და ოსებს „ალდაოს“ კანონები მართავდა რაც ტრადიციას, ადათსა და რიტუალებს მოიცავდა და ისინი არასდროს არვის ემორჩილებოდნენ მთავარანგელოზისა და გმირი წმინდანის „ვასტერჯის“ გარდა. ოსეთს ისტორიულ ქვეყნის „თირშიგომის“ მემკვიდრედ თვლიან, რომელსაც დაკარგული აქვს თრუსოს ხეობა თავისი ზეციური ხეობით (იგივე დარიალის ხეობა). საგულისხმოა, რომ მსგავსი ისტორია აქვს მოხვევებსაც, რომელნიც პირდაპირ მეფეს ემორჩილებოდნენ როგორც ჩრდილოეთ კარიბჭის მცველები და წმინდა სამების ყმებს წარმოადგენდნენ.

ოსი ისტორიკოსი პეტრე კაზაევი ამტკიცებს, რომ ოსების წინაპარი ხალხი ალანები თრუსოს ხეობაში 5 ათასი წლის წინაც ცხოვრობდნენ და ამიტომაც შემორჩა ასე მტკიცედ ოსური ტოპონიმიკა. კაზაევი ამტკიცებს რომ ყაზბეგის მთა მყინვარწვერსაც ოსური სახელი ქონდა თარშიგომი რაც შემდეგ ისევ ოსური სახელით „ყაზბეგის მთით“ შეიცვალა. კიდევ ერთ გეოგრაფიულ და ტოპონიმიკური მიზეზად თერგს იშველიებს, მისი თქმით მდინარე ყაზბეგის მთიდან მოდის და შემდეგ ჩრდილოეთ კავკასიისკენ მიედინება, სწორედ თერგის სანაპიროებზე იყო დასახლებული ოსური მოსახლეობა (ალანები), ისინი დარიალის ხეობის მცველებს წარმოადგენდნენ, რომელიც ითარგმნება, როგორც ზეციური ხეობა. აქედან გამომდინარე ოსი ისტორიკოსები ასაბუთებენ, რომ ქართლის კარიბჭე მხოლოდ მცხეთასთან იყო, დანარჩენი ნაწილი კი გუდის ხეობას ეკუთვნოდა, რომელიც დღევანდელ ჯვრის უღელტეხილსა და ლომისის მთას მოიცავს. ოსები დამოუკიდებელი იყვნენ და არავის არ ემორჩილებოდნენ შემდეგ კი ქართველმა მეფეებმა მათ ერისთავები დაუყენეს. კაზაევი იმასაც ამბობს, რომ თრუსოს ხეობაში არასდროს უცხოვრიათ ქართველებს და პირველად მოხვევები მხოლოდ XIX სკ-ს მეორე ნახევრიდან გამოჩნდნენ.

თრუსოს ხეობა ყველაზე ხალხმრავალი 1926 წელს იყო, შემდეგ კი თანდათანობით კლება დაიწყო და 1989 წლის მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის დროს ხეობა ფაქტიურად დაცლილი იყო, რაც რთულმა ბუნებრივმა პირობებმა და მძიმე სოციალურმა ყოფამ გამოიწვია. ზოგიერთი ოსი პოლიტიკოსის განცხადებით თრუსო

2006 წელს დატოვა მოსახლეობა, რაშიც საქართველოს მთავრობას ადანაშაულებს. აღნიშნული რა თქმა უნდა სიმართლეს არ შეესაბამება.

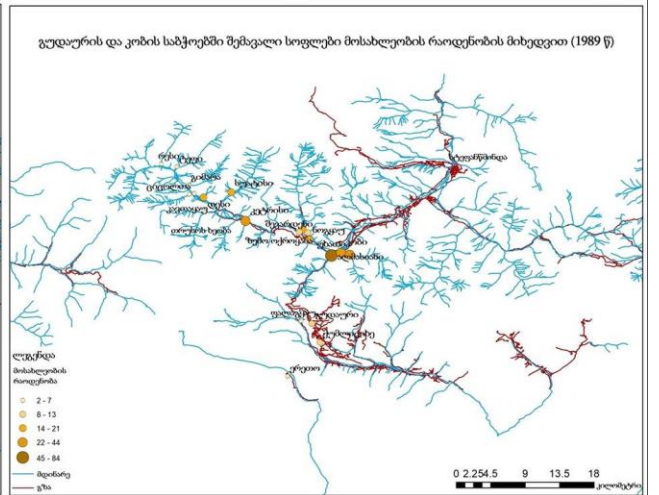
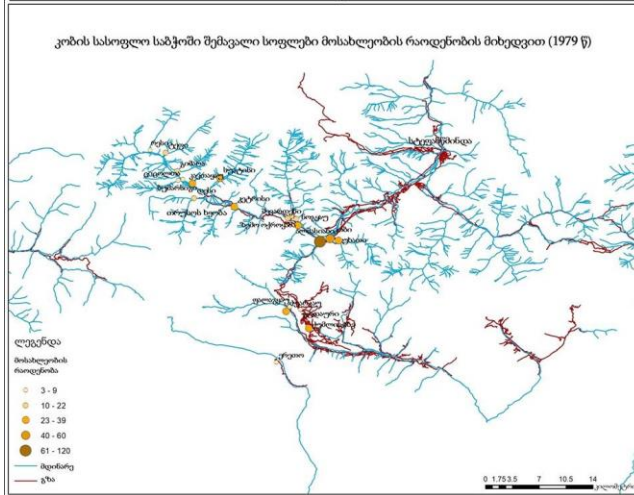
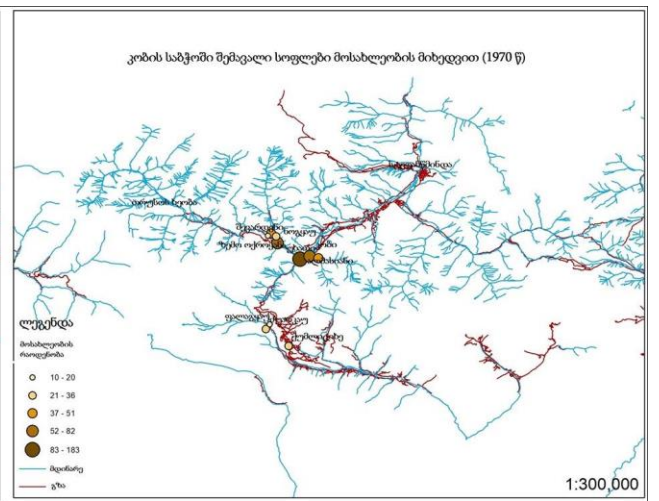
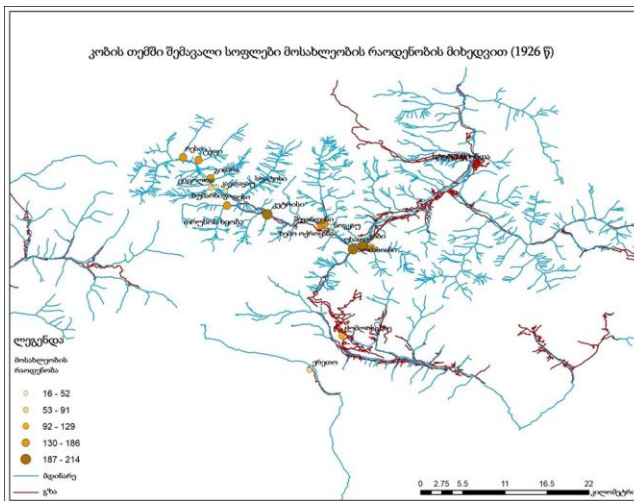
თრუსოს ხეობის სოფლები ყაზბეგის სოფლებიდან დაშორებულია, სავარაუდოდ სწორედ ესაა მიზეზი, რომ იქ მცხოვრებ ოსებს საკმაოდ გაუჭირდათ ადგილობრივ მოსახლეობასთან უფრო მჭიდრო კავშირის დამყარება, ენისა და კულტურის ათვისება.

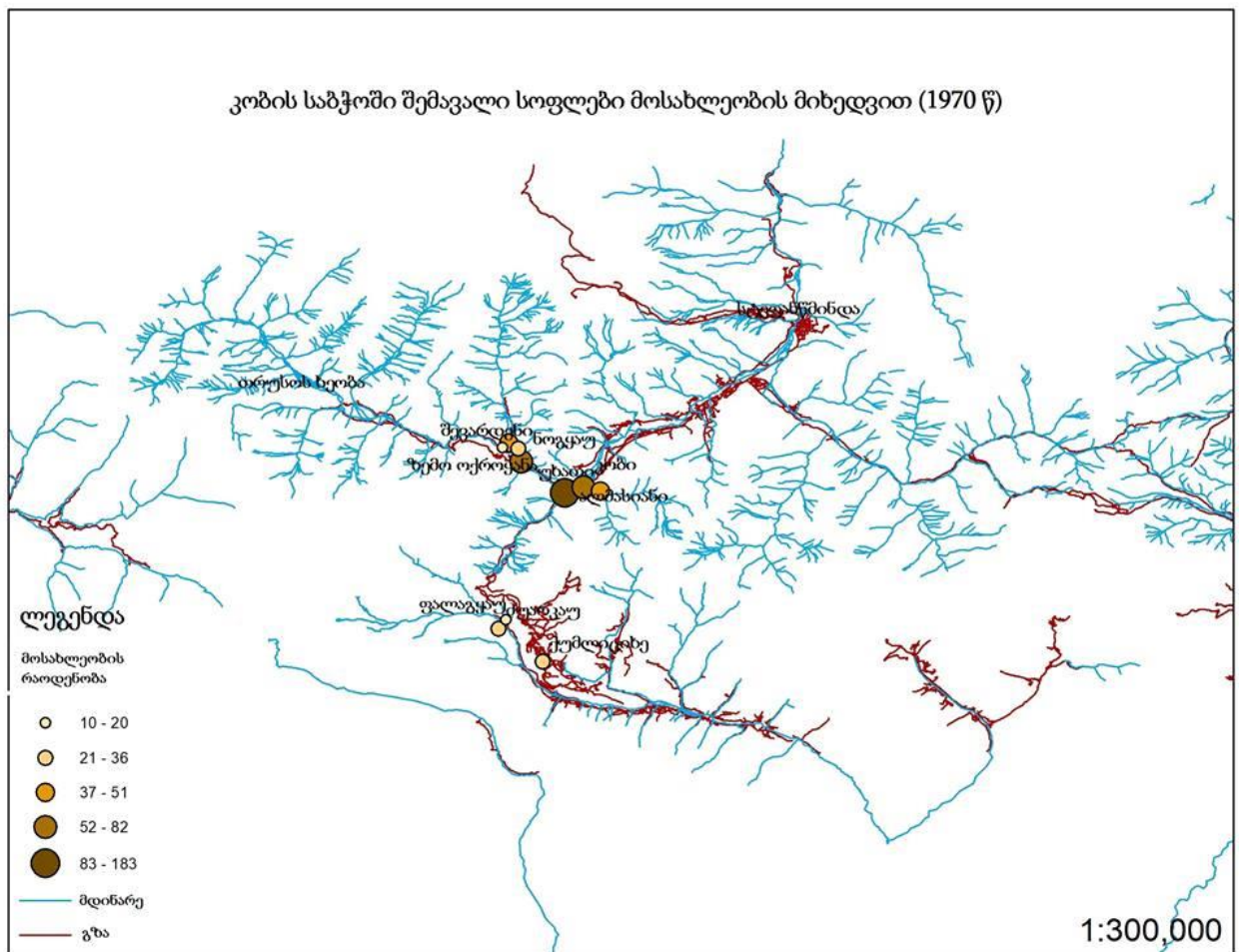
2.3 დემოგრაფიული დინამიკის აღწერა

ჩრდილოეთ ოსეთში არსებული არასამთავრობო ორგანიზაციების წევრები ხშირად ამბობენ², რომ თრუსოს ხეობა 2006 წლის შემდეგ დაიცალა, რაც ადგილობრივი ოსების უფლებების დარღვევამ გამოიწვია საქართველოს ხელისუფლების მხრიდან. (htt ხეობის დაცლის მთავარი მიზეზი მის გეოგრაფიულ პირობებსა და ინფრასტრუქტურულ პრობლემებშიც კარგად ჩანს, თუმცა კიდევ უფრო

მნიშვნელოვანია თრუსოსა და კობის დემოგრაფიული დინამიკის ტენდენციები.

² მაგ. ორგანიზაცია :დარიალის“ ხელმძღვანელი გაირბეკ სალბიევი თრუსოს ხეობის დაცლის მიზეზად ყოველთვის ოსი მოსახლეობის შევიწროებას ასახელებს საქართველოს ხელისუფლების მხრიდან.

მოსახლეობის დინამიკა უფრო დეტალურად წარმოდგენილია რუკების სახით³. ჩვენს ხელთ არსებული 1926, 1970, 1979, 1989, 2002 და 2014⁴ წლების მოსახლეობის საყოველთაო აღწერების შედეგები გვიჩვენებს, რომ თრუსოს ხეობის სოფლის მოსახლეობა აღწერებს შორის პერიოდში მინიმუმ ნახევრდებოდა, ასე მაგალითად 1926 წელს აქ 3115 ადამიანი ცხოვრობდა (მოსახლეობის სრულიად საკავშირო აღწერა 1926, 1929), რაც დღევანდელი ყაზბეგის მოსახლეობის ოდენობასაც კი გაუტოლდებოდა, 1970 წელს კი მხოლოდ 961 მოსახლე დარჩა. 1979 წელს მხოლოდ 8 წელში ადამიანთა რაოდენობა თითქმის განახევრდა და 558 გახდა, 1989 წლისთვის კი უკვე 344-მდე იკლო. 2002 წელს მოსახლეობა 55 ადამიანს შეადგენდა და ეს ხალხი ძირითადად აღმასიანის, კობისა და უხათის მოსახლეობა იყო აქედან შეგვიძლია ვთქვათ რომ უშუალოდ თრუსოს ხეობის სოფლები ფაქტიურად დაცლილია. 2014 წლამდე თრუსოს სულ 4 მკვიდრი მაცხოვრებელი ყავდა აქედან ეთნიკური ოსი მხოლოდ ერთი.

³ იხ. დანართი #1

⁴ აღწერის შედეგები მოწოდებულია საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ. იხ. დანართი #2

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ გაურკვეველია ვინ იყო მუდმივი მოსახლე და ვინ სეზონური, განსაკუთრებით 70-იანი წლებიდან. ცნობილია, რომ ზამთრის პერიოდში მოსახლეობის ნახევარიც კი არ რჩებოდა თრუსოში, რაც არ ეხება მხოლოდ სოფ. კობს, აღმასიანს, მნასა და უხათს.

სამწუხაროდ არ მოიპოვება 1939 და 1949წლის აღწერის შედეგები⁵, თუმცა ეს ზოგადი სურათის წარმოდგენას ხელს არ უშლის.

დღევანდელი მდგომარეობით, თრუსოს სოფლებში ზაფხულობით მოხვევები ცხოვრობენ, რომლებიც მესაქონლეობით არიან დაკავებული, მუდმივი მაცხოვრებელი კი ერთი ეროვნებით ქართველი რუსლან გუჯარაიძეა სოფ. ყარათსოფლის მაცხოვრებელი. შედარებით დასახლებულია სოფ. აღმასიანი, რომელიც საქართველოს სამხედრო გზასთან მდებარეობს და საშუალებას აძლევს მოსახლეობას მცირე მალაზიები ან კვების ობიექტები გახსნან.

თრუსოში დღეს დედათა და მამათა ორი მონასტერი მოქმედებს. ორივე მონასტერს აქვს საკუთარი მეურნეობა⁶, ასევე საქართველოს საპატრიარქო კერძოდ ხევისა და სტეფანწმინდის ეპარქია საკუთრებაში ფლობს სასოფლო-სამეურნეო მიწებს.

⁵ იხ. დანართი #2

⁶ სასულიერო პირები ძირითადად მეცხოველეობასა და მიწათმოქმედებას მისდევენ. ეწევიან სამშენებლო მასალების, ქვების დამუშავებას.

თავი III

3.1 პოლიტიკური განცხადებები:

მოსახლეობის საყოველთაო აღწერების შედეგებმა ნათლად გვანახებს თუ როგორ ხდებოდა აღწერიდან აღწერამდე ხეობაში მოსახლეობის შემცირება, მიზეზის გასაგებად კი მხოლოდ ხეობის დათვალიერებაც საკმარისი იქნება. თუმცა აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ოსებმა თრუსოს ხეობა დატოვეს, რაც 2006 წელს რუსეთ-საქართველოს ოფიციალური საზღვარი ლარსის გამშვები პუნქტი დაიკეტა და საცხოვრებლად ვლადიკავკაზში გადავიდნენ. აღნიშნულის შემდეგ ჩრდილოეთ ოსეთში დაიწყო თრუსოს ხეობის, როგორც მისი ტერიტორიული ნაწილის შესახებ საუბარი, რაშიც ლომის წვლილი ორგანიზაცია „დარიალმა“ შეიტანა. ორგანიზაცია 2008 წლის 21 დეკემბერს შეიქმნა რუსეთის ფედერაციის შსს-ს ყოფილი მაღალჩინოსნის გაირბეკ სალბიევის ხელმძღვანელობით. დარიალის აქტივისტები ძირითადად კობიდან და თრუსოს ხეობიდან წასული ეთნიკური ოსები იყვნენ, რომლებიც „საკუთარი მიწებისა და სახლების“ დაბრუნებას ითხოვდნენ. დაუდასტურებელი ინფორმაციით „დარიალი“ რუსული სპეცსამსახურების პროექტი იყო, რომლის მთავარი მიზანიც იმ აზრის დამკვიდრება იყო, რომ ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში ისტორიულად ოსები ცხოვრობდნენ და რომ ოსებმა ეს “ძირძველი მიწა” უნდა დაიბრუნონ. 2009 წელს საზოგადოებრივმა ორგანიზაცია „დარიალმა“ საჯაროდ მოითხოვა ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის სტატუსის გადახედვა და აცხადებდნენ, რომ ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი ძალიან დამოკიდებულია ჩრდილოეთ ოსეთზე, რასაც აქ მცხოვრები ქართველებიც აღიარებენ. მათ არაერთი აქცია გამართეს საკუთარი ტერიტორიების დაბრუნების მიზნით, შემდეგ კი 2010 წლის მაისში ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების წინ კიდევ ერთხელ მოუწოდეს ყაზბეგის მოსახლეობას ხმა იმ პოლიტიკური ძალისთვის მიეცა, რომელიც მათი ოსეთისგან იზოლირების მომხრე არ იქნებოდა და ასევე შეახსენეს რომ აუცილებელი იყო მათთვის ეკონომიკური ურთიერთობისა და მიმოსვლის აღდგენა ოსეთთან ისევე როგორც მათთვის თრუსოსა და კობში მიმოსვლის თავისუფლების აღდგენა.

ორგანიზაცია დარიალის წევრები მუდმივად ცდილობდნენ ისტორიული ფაქტების მოყვანას და იმის დამტკიცებას, რომ თრუსო ჩრდილოეთ ოსეთის ნაწილია, ზოგჯერ კი მაქ აღმოსავლეთ ოსეთად იხსენიებს. სალბიევის თქმით ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი 80-მდე გვარის საცხოვრებელი ადგილი იყო. ის ამბობს რომ მარტო თრუსოს ხეობა კი

არა კობის აუზისა და გუდის ხეობაც - აქ მოიაზრება კურორტი გუდაურიც, ოსეთის ტერიტორიაა. სალბიევის მოსაზრებით ასევე ოსეთს ეკუთვნის მთლიანი დარიალის ხეობაც «Арвы ком» „ზეციური ხეობა“. ანალოგიური იდეოლოგიის მატარებელია ორგანიზაცია „ერთიანი ოსეთისთვის“ ხელმძღვანელი ალიხან ხუგაევი, რომელიც ამბობს, რომ მიუხედავად ქართველი ისტორიკოსების მიერ დამახინჯებული ფაქტებისა და ოსები არასოდეს არ შეწყვეტენ საკუთარი ტერიტორიებისთვის ბრძოლას და ქართულ მხარეს შეახსენებს რომ ყაზბეგში ქართველები მხოლოდ მე-19 საუკუნეში გამოჩნდნენ მანამდე კი აქ მხოლოდ ოსები ცხოვრობდნენ. ამის დასტური ისეცაა, რომ არცერთი ქართული არქეოლოგიური ძეგლი არაა 120 წელზე მეტის. ისინი იმასაც ამბობენ, რომ რომ არა მთავრობები მოხევეებთან და მთიულებთან მარტივად მოვრიგდებოდით, მე მაქვს მათთან კავშირი და ისინიც კი ვერ ბედავენ იმის თქმას, რომ თრუსო ოსეთის არაა. (Осетины никогда не смирятся с потерей своих земель, 2015)

2011 წელის 26 აგვისტოს ორგანიზაცია „დარიალი“ იურიდიულად გაუქმდა, თუმცა თრუსოს შესახებ საუბარი არ შეწყვეტილა და მსგავს იდეოლოგიის მატარებელი სხვა ორგანიზაციებიც გამოჩნდა. დღემდე ხდება პერიოდულად თემის აქტუალიზება, მაგ: 2017 წლის მარტში გაიმართა მრგვალი მაგიდა თემაზე „ისტორიული ოსეთის აღმოსავლეთ მთიანი ტერიტორიები“. მასში მონაწილეობას იღებდნენ საზოგადოებრივი ორგანიზაცია „არვი კომ-მა“, ოსური სათვისტომოს ლიდერმა, ოსი ახალგაზრდობის ლიდერმა, სხვადასხვა საზოგადოებრივმა მოღვაწეებმა და სხვებმა მიიღეს მონაწილეობა. შეხვედრის წევრებმა განაცხადეს, რომ მათ არ უნდათ ომი, მაგრამ აღნიშნულ პრობლემას აუცილებლად გააჟღერებენ მსოფლიო დონეზე, მათ პროტესტი გამოთქვეს რომ ქართველები „თავხედურად“ ცვლიან მსოფლიო რუკაზე ოსური სოფლების დასახელებებს და ქართულ დაბოლოებებს უწერენ (მაგ: სოფ. უხათ - უხათი; განის - განისი; სოქურთიყაუ - სოქურიანი და ა.შ.), ოსური წყლები ქართული დასახელებების საჭიროებებისთვის გამოიყენება, უკანასკნელი წვეთი კი თრუსოელი ოსებისთვის ნატოს ხელმძღვანელობის განცხადება იყო, როცა რუსეთს მოუწოდეს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის პატივი ეცათ და გაეყვანათ საკუთარი სამხედრო ძალები მისი ტერიტორიიდან. „არვი კომის“ აქტივისტმა და საერთაშორისო სამართლის სპეციალისტმა სოსლან ტორჩინოვმა განაცხადა, რომ მას შეუძლია იურიდიულად დაადასტუროს ის ფაქტი, რომ თრუსოს ხეობა, გუდის ხეობა, კობის ქვაბული, მლეთა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტიც კი ოსეთს ეკუთვნოდა ისტორიულად და დღესაც

შეიძლება ამ ტერიტორიებზე დავა. (Круглый стол по теме: "Восточные - горные территории , исторической Осетии"., 2017)

ახალგაზრდული მოძრაობის ლიდერმა ბორის ბიგაევმა გამოთქვა მოსაზრება, რომ მცხეთამდე ტერიტორიები მთლიანად ეკუთვნის ოსეთს და მხოლოდ ტერიტორიის ნაწილზე არ უნდა დაობდნენ. გაჟღერდა მოსაზრებაც, რომ ტერიტორიების დაბრუნების შემდეგ ქართველებს აპატიებენ ოსების მიმართ ჩადენილ უსამართლობას და ყაზბეგისა და მლეთის ტერიტორიაზე ცხოვრებას არ შეუზღუდავენ. (თრუსოს ხეობა, 2017)

2016 წლის მარტის ჟენევის მოლაპარაკებებზე ე.წ. სამხრეთ ოსეთის რესპუბლიკის დელეგაციის ხელმძღვანელმა მურატ ჯიოევმა კიდევ ერთხელ წამოსწია თრუსოს ხეობის თემა. მან განაცხადა, რომ აუცილებელი იყო საქართველოს ტერიტორიაზე დარჩენილი კულტურული ძეგლების შენარჩუნება, რისთვისაც საერთაშორისო კომისიას იწვევდა თრუსოს ხეობაში, რომელიც უკანონოდ მიაკუთვნა საბჭოთა კავშირმა საქართველოს. მან ასევე ხაზი გაუსვა იმ ფაქტს, რომ ოსეთის ტერიტორიების დაბრუნების საკითხი მუდმივად იდგება დღის წესრიგში სანამ ის ოსური მხარის სასარგებლოდ არ დაგაწყდება და არანაირი მნიშვნელობა არ ექნება ქართული მხარის ირონიულ მიდგომას. ჟენევაში ჯიოევმა განაცხადა, რომ თრუსო ამჟამად დაცლილია ოსი მოსახლეობისგან და ეს მხოლოდ იმის დამსახურებით რომ ქართულმა მხარემ ისინი აიძულა თავისი ისტორიული სამშობლო დაეტოვათ. მათ საერთაშორისო ასპარეზზე დახმარება ითხოვეს რათა დაეცვათ კულტურული ეგლები და ადამიანის უფლებები. (Круглый стол по теме: "Восточные - горные территории , исторической Осетии"., 2017)

მრგვალი მაგიდის შეკრებაზე, თემაზე „ისტორიული ოსეთის აღმოსავლეთ მთიანი ტერიტორიები“ მონაწილეობას იღებდნენ საზოგადოებრივი ორგანიზაცია „არვი კომ“-მა, ოსური სათვისტომოს ლიდერმა, ოსი ახალგაზრდობის ლიდერმა, სხვადასხვა საზოგადოებრივმა მოღვაწეებმა და სხვებმა მიიღეს მონაწილეობა. შეხვედრის წევრებმა განაცხადეს, რომ მათ არ უნდათ ომი, მაგრამ აღნიშნულ პრობლემას აუცილებლად გააჟღერებენ მსოფლიო დონეზე, მათ პროტესტი გამოთქვეს რომ ქართველები „თავხედურად“ ცვლიან მსოფლიო რუკაზე ოსური სოფლების დასახელებებს და ქართულ დაბოლოებებს უწერენ (მაგ: სოფ. უხათ - უხათი; განის - განისი; სოქურთიყაუ - სოქურიანი და ა.შ.), ოსური წყლები ქართული დასახელებების საჭიროებებისთვის

გამოიყენება, უკანასკნელი წვეთი კი თრუსოელი ოსებისთვის ნატოს ხელმძღვანელობის განცხადება იყო, როცა რუსეთს მოუწოდეს საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისთვის პატივი ეცათ და გაეყვანათ საკუთარი სამხედრო ძალები მისი ტერიტორიიდან. „არვი კომის“ აქტივისტმა და საერთაშორისო სამართლის სპეციალისტმა სოსლან ტორჩინოვმა განაცხადა, რომ მას შეუძლია იურიდიულად დაადასტუროს ის ფაქტი, რომ თრუსოს ხეობა, გუდის ხეობა, კობის ქვაბული, მლეთა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტები კი ოსეთს ეკუთვნოდა ისტორიულად და დღესაც შეიძლება ამ ტერიტორიებზე დავა. (Круглый стол по теме: "Восточные - горные территории , исторической Осетии" ., 2017)

ახალგაზრდული მოძრაობის ლიდერმა ბორის ბიგაევმა გამოთქვა მოსაზრება, რომ მცხეთამდე ტერიტორიები მთლიანად ეკუთვნის ოსეთს და მხოლოდ ტერიტორიის ნაწილზე არ უნდა დაობდნენ. გაჟღერდა მოსაზრებაც, რომ ტერიტორიების დაბრუნების შემდეგ ქართველებს აპატიებენ ოსების მიმართ ჩადენილ უსამართლობას და ყაზბეგისა და მლეთის ტერიტორიაზე ცხოვრებას არ შეუზღუდავენ.

თუმცა უნდა ვთქვათ, რომ არც „დარიალი“ და არც „გაერთიანებული ოსეთისთვის“ საკუთარ საქმიანობაში არასოდეს არ გადასულან პრაგმატული და პრაქტიკული ნაბიჯების გადადგმის ეტაპზე. უფრო ძლიერ პროპაგანდისტულ საქმიანობას ორგანიზაცია „ყაზბეგი“ ეწეოდა, 2013 წელს ორგანიზაციის წევრებს საქართველოში შემოსვლა აეკრძალათ. ორგანიზაციის წევრმა გიორგი კცოვემა საქართველოს მთლიანობა ღიადაც კი აღიარა. (თარხანოვა, Мы хотим нормального к себе отношения, 2015) საქართველოს ხელიუფლებასთან ბრძოლა სხვაგვარად სცადა ორგანიზაციის ლიდერმა სერგო თუათმა. 2015 წლის დასაწყისში მან წერილი გაუგზავნა საქართველოს სახალხო დამცველს და უკმაყოფილება იმის გამო რომ ქართველი მესაზღვრეები 2014 წლის ივნისიდან აღარ უშვებენ ოსებს თავიანთ ყოფილ სახლებში, სოფელ კობში. ის ამ ფაქტს ადამიანის გადაადგილების უფლების დარღვევად თვლის და ითხოვს რეაგირებას. თუათი მართალია, პერსონა ნონგრატად გამოცხადდა მაგრამ ის რუსეთის მოქალაქეობის პარალელურად ბელგიის მოქალაქეცაა, რაც მას საშუალებას აძლევს ევროპელი პოლიტიკოსების წინაშეც წამოჭრას ზემოთაღნიშნული საკითხი. (თარხანოვა, 2015)

საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოების დაცვის მიზნით ზემოთხსენებული ორგანიზაციებისა და სახვა მსგავსი სამოქალაქო მოძღაობების ხელმძღვანელებსა და ხშირ შემთხვევაში წევრებსაც ქვეყანაში შემსვლა აკრძალული აქვთ.

საყურადღებო იყო ე.წ. სამხრეთ-ოსეთის ყოფილი დე-ფაქტო პრეზიდენტის ედუარდ კოკოითის 2014 წლის ოსი ხალხის მე-8 ყრილობაზე გაკეთებული განცხადება: „თრუსოს ხეობა ჩვენი მიწაა და ჩვენ მისთვის ვიბრძობლებთ“. 2013 წელს მან ინტერვიუში განაცხადა, რომ ჩემ სიტყვებს კიდევ ერთხელ ვადასტურებ. ეს არის ჩვენი მიწები და ეს აქტუალური საკითხია. ეს არის თრუსოს ხეობა, გუდის ხეობა, კობის ტაფობი. იქ განლაგებულია ოსური სოფლები, ოსური წმინდა ადგილი, ჩვენი წინაპირების საფლავები. ეს საკითხი უნდა გახდეს ქვაკუთხედი საქართველოსთან მოლაპარაკებების დროს, როდესაც ის დაიწყება. ჩვენი პრეტენზიები აბსოლუტურად საფუძვლიანია და ისტორიული დოკუმენტებითაა გამყარებული. იქ ამ დრომდე მრავალი ოსური სოფელია, დასახლებები მთელი რიგი ოსური გვარებით. სამწუხაროდ, სააკაშვილის რეჟიმმა ეს სოფლები სამოვრებად და სამხედრო პოლიგონებად აქცია. ოსებს, რომლებიც ამ მიწებზე საუკუნეების მანძილზე ცხოვრობდნენ, დღეს საკუთარ სახლებში, სამშობლოში მისვლა ადარ შეუძლიათ თრუსოს ხეობის სოფლებში, ისევე როგორც ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის დანარჩენ დასახლებულ პუნქტებში. (armada.ge, 2013)

2014 წელს ქ. ვლადიკავკაზში ევრაზიული კავშირის ფორუმის ფარგლებში რუსეთის სტრატეგიული კვლევების კონფერენცია გაიმართა, რომელიც კავკასიის რეგიონში მიმდინარე პროცესების კვლევას ეძღვნებოდა. კონფერენციაზე წარმოდგენილი იყვნენ ოსი ისტორიკოსები, საზოგადო მოღვაწეები, მაღალჩინოსნები და თავად თრუსოს ხეობიდან წასული ოსები. ისინი აცხადებდნენ, რომ თრუსო ყოველთვის ოსეთის ნაწილი იყო და რომ ისინი ხეობიდან იძულებით იქნენ გასახლებული. მათ რუსეთის ფედერაციის მთავრობას დახმარების თხოვნით მიმართეს, ისტორიულ მეცნიერებათა დოქტორმა რუსლან ბაზაროვმა კი ვრცლად ისაუბრა ადამიანის საკუთრების უფლების დარღვევაზე საქართველოს ხელისუფლების მხრიდან. მისი თქმით რუსეთისა და ოსეთის ხელისუფლებები დიდხანს ვერ დახუჭავენ თვალს საკუთარი მოქალაქეების უფლებების დარღვევაზე და თრუსოში საქართველოს მთავრობას მაინც მოუწევს ოსური საკუთრების აღიარება. იგივე ნარატივს ავითარებს რუსეთის ფედერაციის სტრატეგიული კონიუქტურის ცენტრის დირექტორის მოადგილე მიხაილ ჩერნოვი და

ამბობს, რომ შეუძლებელია იმ უკანონობისა და ადამინური უფლებების შელახვის ვერ შენიშვნა რაც თრუსოში ხდება. (ТЫРШЫГОМ - СВЯЩЕННАЯ РОДИНА ОСЕТИН, 2014)

3.2. თრუსოს ხეობა ქართულ და ოსურ საინფორმაციო წყაროებში კრიტიკული ანალიზის თვალსაზრისით:

ქართული და ოსური მედიის მიდგომა თრუსოს ხეობასთან აბსოლუტურად განსხვავებულია და ისინი არანაირად არ იკვეთებიან გარდა იმისა რომ ერთ ტერიტორიულ ნაწილზე საუბრობენ. ოსურ მედიასა და გაზეთებში თუ საუბარია თრუსოს ხეობაზე აუცილებლად ისიცაა ნათქვამი რომ ის ჩრდილოეთ ოსეთის ტერიტორიული ერთეულია, რომელიც გასაბჭოების პერიოდში ხელოვნურად მიაკუთვნეს საქართველოს და რომ მისი დაკარგვა დანაშაულია მომავალი თაობების წინაშე. საინტერესოა გადაცემათა ციკლი, რომელსაც მხატვრული-დოკუმენტური ხასიათი აქვს. ყოველი გადაცემა იწყება პაპისა და პატარა შვილიშვილის დიალოგით, სადაც მოხუცი კაცი პატარას ოსეთის შესახებ არსებულ მითებსა და თქმულებებზე ესაუბრება, შემდეგ კი ისტორიულ ნაწილზე საუბრისას გულდაწყვეტით უყვება, როგორ დაკარგეს თრუსოს ხეობა ძირძველი თირშიგომის ნაწილი, და პატარას იმასაც უხსნის რომ ეს დროებით მოვლენაა და ამ მიწაზე ფეხის დადგმას სულ მალე თავისუფლად შეძლებს. შემდეგ კი ფილმის დოკუმენტური ნაწილი გრძელდება სადაც დეტალურად ყვებიან როგორ წარმოიშვა თრუსოს ხეობა, როგორ იყო ის ოსეთის ნაწილი და როგორ დაკარგეს ის. ჩანს ვიდეოკადრები სადაც თრუსოში არსებული ეკლესიები და ძველი ციხეები ოსურ კულტურულ მემკვიდრეობადაა აღწერილი და საუბარია ოსურ ტრადიციებზე. ფილმში შეფარულად ჟღერდება რომ ოსეთს არამხოლოდ თრუსოს ხეობა არამედ გუდაური და ლომისის მთაც ეკუთვნის. (ТЫРШЫГОМ - СВЯЩЕННАЯ РОДИНА ОСЕТИН, 2014) (Фильм Жизнь осетинского села, 2014)

საინფორმაციო წყაროებში ყველგანაა საუბარი საქართველოს მთავრობის უსამართლო დამოკიდებულების შესახებ ოსების მიმართ, რომელმაც ისინი ჯერ აიძულა საკუთარი სახლები დაეტოვებინა შემდეგ კი საზღვარზე შემოსვლა აუკრძალა. კრიტიკული

დისკურსის ანალიზის თვალსაზრისით საინტერესოა ერთი მომენტი, აქცენტი ხშირად დასმულია საქართველოს მთავრობის მხრიდან თრუსოს მკვიდრი ოსების საკუთრების უფლების დარღვევაზე. ასევე ამბობენ, რომ ისინი ჩრდილოეთ ოსეთის ანუ რუსეთის ფედერაციის მოქალაქეები არიან რაც ნიშნავს, რომ მათ უფლებებს უახლოეს მომავალში სწორეს ის დაიცავს. ეს შეიძლება პირდაპირ მოწოდებად გავიგოთ რუსეთსა და საქართველოს ურთიერთობაში ახალი დამაბულობის შეტანისკენ.

საინტერესო აქცენტი კეთდება ადგილობრივი ქართველებისა და ოსების ურთიერთობასთან დაკავშირებითაც. განცხადებებში ხშირად ვაწყდებით, რომ მათ პრობლემა არ აქვთ ადგილობრივ მოხვევებთან და ისინი თავადაც კი აღიარებენ რომ კობი და თრუსო ოსების საკუთრებაა და რომ არა პოლიტიკა, დიდი ხნის წინ დასრულდებოდა ამ ორ ხალხს შორის არსებული დავა. (Отмена грузинских виз коснулась кавказцев выборочно. Интервью с осетинским общественником, 2010) ხშირად ესმევა ხაზი იმასაც, რომ ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის საკმაოდ დიდი ნაწილი ფლობს ორმაგ მოქალაქეობას ან მხოლოდ რუსეთის მოქალაქეა. თრუსოს ხეობა და ამას დამატებული რუსეთის მოქალაქეობის მქონე ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის მაცხოვრებლები მთლიანობაში ქმნიან კიდევ ერთ მიზეზს იმისა, რომ ყაზბეგში მაცხოვრებელი რუსეთის მოქალაქეების უფლებებზე საუბარ არ შეწყდეს.

ამის პარალელურად რომ ავიღოთ თრუსოს ხეობის საკითხების გაშუქება ქართული მედიის მხრიდან შემდეგ სურათს მივიღებთ, თრუსო კარგი ტურისტული პოტენციალის მქონე ტერიტორიაა, რომელსაც ათვისება ჭირდება. ბოლო წლების განმავლობაში ქართულ წამყვან არხებზე რამოდენიმე გადაცემა გაკეთდა, სადაც საუბარია თრუსოს ბუნებრივ სილამაზესა და აქ კარგი ტურისტული ბიზნესის გაკეთების პერპექტივაზე, ასევე იმაზე თუ როგორაა დაცლილი ულამაზესი ხეობა მოსახლეობისგან და არცერთ მათგანში არ მახვილდება მოსახლეობის ეროვნებაზე ყურადღება. ეს ერთის მხრივ სწორი მიდგომაცაა, რადგან კიდევ უფრო ნათელი ხდება რა უნდა იყოს რეალურად თრუსოსთან დაკავშირებით აქტუალური და რაც უფრო მეტად განვითარდება ხეობაში ტურიზმი მასზე პრეტენზიები სულ უფრო გაუქრებათ ოსებს რადგან თითოეული და მითუმეტეს სასაზღვრო ტერიტორიის შენარჩუნების მთავარი ბერკეტი მასზე მოსახლეობის არსებობაა. (P.S.-პოსტკრიპტუმი-თრუსოს ხეობა/TRUSOS XEOBA, 2017) (ზვიად თხელიძე - განდევნილები თრუსოს ხეობიდან /2030 (30.10.2015.)/, 2015) ტელევიზიები ხშირად ეწევიან უკანასკნელი ორი წლის თრუსოს ხეობის ერთადერთი

ბინადრის წარმოჩენასა, თითქმის ყველა წამყვან არხს აქვს გაკეთებული რეპორტაჟი ყარათსოფლის მაცხოვრებელ რუსლან გუჯარაიძეზე. (www.youtube.com, 2015)

დასკვნა

წინამდებარე ნაშრომი საშუალებას გვაძლევს თრუსოს ხეობაზე ხელოვნურად დაწყებული დავის საფუძველზე მნიშვნელოვანი დასკვნები გავაკეთოთ. პირველ რიგში უნდა ვთქვათ, რომ თრუსოთი უფრო რუსეთის ფედერაციაა დაინტერესებული ვიდრე ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკა, რომელიც დამოუკიდებელ სახელმწიფოსაც კი არ წარმოადგენს. რუსეთისათვის „ამ რაიონის (თრუსოს ხეობის - კ.ლ) კონტროლი საქართველოს სამხედრო გზის სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი მონაკვეთის გაკონტროლების საშუალებას იძლევა რომელიც რუსეთიდან სომხეთში ყველაზე მოკლე გზას წარმოადგენს. საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის ხელში ჩაგდება არის ნაწილი იმ რბილი ძალის პოლიტიკისა რომლის გატარებაც აგვისტოს ომის შემდგომ რუსეთმა დაიწყო საქართველოს მიმართ. ასევე, რუსეთისთვის ეს არის საშუალება დაუახლოვდეს თავის უახლოეს მოკავშირეს სამხრეთ კავკასიაში - სომხეთს და ამავე დროს შეძლებისდაგვარად გააძლიეროს ეკონომიკური კავშირები საქართველოსთან რამაც უნდა მოახდინოს საქართველოს პოლიტიკური გეზის კორექტირება.

ამიტომ ოსური საინფორმაციო გზავნილები თრუსოს ხეობის თაობაზე იდეოლოგიური ომის ნაწილია და ემსახურება ნიადაგის მომზადებას მომავალი მოქმედებისათვის მაგრამ რაში შეიძლება გამოიხატოს ეს მოქმედება? ექსპერტმა კავკასიის საკითხებში მამუკა არეშიძემ ჯერ კიდევ რამდენიმე წლის წინ დააანონსა რომ შესაძლოა რუსეთმა „სამხედრო გზა გადაჭრას გუდაურამდე და ყაზბეგი დაიკარგოს“⁴⁸. თუმცადა მოვლენების ასეთი განვითარება მხოლოდ უფრო მასშტაბური პოლიტიკური-სამხედრო მოვლენების ფონზეა შესაძლებელი.

ოსური მედიით გაჟღერებული კოკოითისა თუ სხვა პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწეების განცხადებები თრუსოს ხეობის „დაბრუნებაზე“ და „ერთიანი ოსეთისთვის მიერთებაზე“ უნდა განიხილებოდეს არა როგორც ოსი „პოლიტიკოსის“ პოპულისტური განცხადებები რომლებიც შიდა მოხმარებისთვისაა გამიზნული პოლიტიკური ქულების დასაწერად, არამედ როგორც პოლიტიკური გზავნილი ქართული მხარისათვის რომლის სარჩული შეიცავს შემდეგ მიზანს: მიუთითოს საქართველოს რომ მოსკოვს გააჩნია მასზე ზემოქმედების ბერკეტები. საქმე იმაში მდგომარეობს რომ ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში მდებარე თრუსოს, კობის და გუდის ხეობები ძალზე სტრატეგიული მნიშვნელობისაა, ისინი საქართველოს სამხედრო გზაზე მდებარეობენ. ამასთან ერთად

ამ ხეობებს სტრატეგიული როკის გვირაბიდან მხოლოდ 11-15 კმ. აშორებთ. სამხედრო თვალსაზრისით, თეორიულად ქართულ მხარეს შეუძლია სამხედრო ამოცანის შესრულება და თრუსოს ხეობიდან სპეციალური საარტილერიო დანადგარების საშუალებით იერიშის მიტანა როკის გვირაბის სამხრეთი პორტალიდან გამომავალ გზაზე და უღელტეხილის ფერდობებზე. მათი ჩამოშლის შემდეგ ჯავისა და ცხინვალისკენ მომავალი გზა დროებით მაინც ჩაიკეტება

ჩვენ უკვე საუბარი გვქონდა, რომ თრუსოს სოფლებში წლის ნებისმიერ დროს ცხოვრება შეუძლებელი ზაფხულის პერიოდში კი საკმაოდ რთულია. აქ არ არის გზები, ბუნებრივი აირი, ელექტროენერგია. ჩნდება კითხვა რა მიზანი უდა ამოდრავებდეს დიდი ხნის წინ წასულ ოსებს და რეალურად დაბრუნდებიან თუ არა უკან. მაგრამ რამდენად შესაძლებელია მათი გაუკაცრიელებულ ხეობაში დაბრუნება ცალკე საკითხია, თუ არ ექნებთ გარკვეული ფინანსური ინტერესი. აქ შეიძლება ეკონომიკური ინტერესი იყოს. თრუსოში ბოლო წლების განმავლობაში კარგად ვითარდება ტურიზმის სფერო და თუ იქ ინფრასტრუქტურულად გამართული თუნდაც საოჯახო ტიპის სასტუმრო იფუნქციონირებს კარგ ეკონომიკურ მოგებას მოიტანს. 2018 წლიდან კი აღმასიანი კობის მონაკვეთზე ახალი 4 კმ. სიგრძის სათხილამურო გზა ამოქმედდება, რაც ახლო მდებარე სოფლების გაცოცხლების საწინდარია. საბაგირო გუდაურს დაუკავშირდება და გამომდინარე იქედან, რომ ჩრდილოეთ ფერდობზე თოვლი გვიან დნება, აღნიშნულ მონაკვეთზე სრიალი ივნისის თვეშიც იქნება შესაძლებელი. (bm.ge, 2016)

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის საჯარო რეესტრში გახშირებულია ეთნიკური ოსების მიმართვა, რომელთაც თრუსოსა და კობში სახლების ან მიწების დაკანონება უნდათ. უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში კი საკუთარი უფლებების დარღვევაზე საუბობენ და საჯარო მოხელეებს სასამართლოში ჩივილით ემუქრებიან. პირად საუბრებში საჯარო რეესტრის თანამშრომლები EUMM-ის წევრების მისვლისა და ზემოთხსენებული საკითხით დაინტერესების ფაქტებსაც იხსენებენ.

სიახლე არაა, რომ ქვეყნის საზღვარი ყველაზე კარგად მაშინაა დაცული, როდესაც იქ ადგილობრივი მოსახლეობა ცხოვრობს. მართალია ბოლო წლებში თრუსოს ათვისება თანდათან ხდება და იქ სამოონასტრო ცხოვრების აღორძინების ერთ-ერთი მიზეზი საზღვრის დაცვა შეიძლება იყოს, მაგრამ ხეობის ქართული მოსახლეობით დასახლება

აუცილებელია. ტუსიზმის განვითარება და ახალი სამთო-სათხილამური გზების მოწყობა სავარაუდოდ შეუწყობს კიდევაც ხელს ზემოთხსენებულს. მაგრამ აქვე არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ხეობაში 10 ეთნიკური ოსი დაბრუნდება თუ 100 ზუსტად ერთნაირი შედეგი იქნება, პირველ რიგში მიწებისა და სახლების დამტკიცება შეუქცევადი პროცესი გახდება, მეორეს მხრივ კი როგორც რუსული პოლიტიკის განხორციელების შემთხვევაში ხდება ხოლმე აღნიშნული პირების უფლებების დაცვის მიზნით სულ უფრო მეტი გავლენა შეიძლება მოიპოვოს რუსეთის ფედერაციამ.

ბიბლიოგრაფია

(n.d.).

(n.d.). Retrieved from

<http://osradio.ru/tags/%CA%E0%E7%E1%E5%E3%F1%EA%EE%E3%EE/page/1/%201.04.2017>

(2012, 05 14). Retrieved from <http://temurmur.blogspot.com>:

http://temurmur.blogspot.com/2012/05/blog-post_14.html

(2013, august 13). Retrieved from [armada.ge](http://armada.ge/?p=37472): <http://armada.ge/?p=37472>

(2016, 10 07). Retrieved from [bm.ge](http://www.bm.ge): <http://www.bm.ge/ka/article/quotgudauro-kobis-axal-satxilamuro-trasaze-sriali-zafxulshic-iqneba-shesadzlebeliquote/6601>

Evans, M. (2013, may 9). The author and the princess' – An example of Critical Discourse Analysis.

P.S.-პოსტკრიპტუმი-თრუსოს ხეობა/TRUSOS XEOBA. (2017, 04 16). Retrieved from www.youtube.com: https://www.youtube.com/watch?v=__wcazy5k3g

Tuathail, G. O. (1996). *Critical Geopolitics. The Politics of Global Space.* ლონდონი.

Tuathail, G. O. (2004). Understanding critical Geopolitics: Geopolitics and risk society. *JUrbal of Strategic Studies*, 111-123.

Wooffitt, R. (2005). *Conversation Analysis & Discourse Analysis.* London: SAGE Publications.

Wooffitt, R. (2005). *conversition Analysis & Discourse Analysis.* London: SAGE Publications.

www.youtube.com. (2015, 12 30). Retrieved from თრუსოს ხეობის დარაჯი:

<https://www.youtube.com/watch?v=sllwWQnfiTY>

Круглый стол по теме: "Восточные - горные территории , исторической Осетии". (2017, 03 21). Retrieved from osinform.org: <http://osinform.org/60512-kruglyy-stol-po-teme-vostochnye-gornye-territorii-istoricheskoy-osetii.html>

Осетины никогда не смиряются с потерей своих земель. (2015, 02 10). Retrieved from <http://ossetia.su>: <http://ossetia.su/iron-akcent-ru-10-02-2015/>

Отмена грузинских виз коснулась кавказцев выборочно. Интервью с осетинским общественником. (2010, 10 26). Retrieved from <http://osinform.org>:
<http://osinform.org/print:page,1,25890-otmena-gruzinskix-viz-kosnulas-kavkazcev.html>

ТЫРШЫГОМ - СВЯЩЕННАЯ РОДИНА ОСЕТИН (2014). [Motion Picture]. Retrieved from
<https://www.youtube.com/watch?v=EXsMy8tVwoQ>

Фильм Жизнь осетинского села (2014). [Motion Picture]. Retrieved from
<https://www.youtube.com/watch?v=IbJPTB8SAyg>

ზვიად თხელიძე - განდევნილები თრუსოს ხეობიდან/2030 (30.10.2015.). (2015, 10 30).
Retrieved from www.youtube.com: <https://www.youtube.com/watch?v=wu8OZ19gmq4>

თარხანოვა, ჟ. (2015, 02 20). Мы хотим нормального к себе отношения.

თარხანოვა, ჟ. (2015, 02 20). *Мы хотим нормального к себе отношения*. Retrieved from
www.ekhokavkaza.com: <https://www.ekhokavkaza.com/a/26860636.html>

თრუსოს ხეობა. (2017, 06 15). Retrieved from ka.wikipedia.org:
https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%97%E1%83%A0%E1%83%A3%E1%83%A1%E1%83%9D%E1%83%A1_%E1%83%AE%E1%83%94%E1%83%9D%E1%83%91%E1%83%90

ითონიშვილი, ვ. (1995). *ქართულ-ოსურ ურთიერთობათა ისტორიიდან*. თბილისი.

მაკალათია, ს. (1934). *ხევი*. ტფილისი.

მაკალათია, ს. (n.d.). *ხევი*. თბილისი.

მოსახლეობის სრულიად საკავშირო აღწერა 1926. (1929). თბილისი : ტიფლისი.

ხატიაშვილი, გ. (2016, 11 25). Retrieved from idfi.ge:
https://idfi.ge/ge/georgia_russia_negotiations_on_wto_issues_five_years_ago

ქალბატონო თამარ,

თქვენი მიმდინარე წლის 2 ივნისის წერილის პასუხად გიგზავნით მოსახლეობის რიცხოვნობას და სოფლის ძირითად ეროვნებას ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ-ტერიტორიული ერთეულების მიხედვით, 1970, 1979 და 1989 წლების მოსახლეობის აღწერების შედეგების საფუძველზე.

ამასთან გაცნობებთ, რომ მოსახლეობის რიცხოვნობა და ეროვნული შემადგენლობა სოფლის დონეზე 1939 და 1959 წლების მოსახლეობის აღწერების შედეგებით არ არის ხელმისაწვდომი.

პატივისცემით,

მერი დაუშვილი

აღმასრულებელი დირექტორი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Tamara Kukishvili

Trusos's Valley's ethnopolitical, critical- geographical annalase

Human Geography

Supervisor: David Sichinava

Assistent Professor

Tbilisi

2017